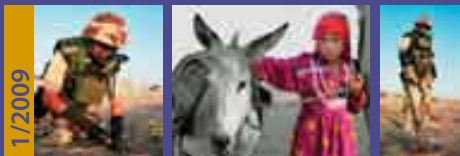

PRÍRUČKA

**vojaka Ozbrojených síl Slovenskej republiky
vo vojenskej operácii**

PRÍRUČKA

ISAF

PRÍRUČKA

Afganistan	2
Stručná charakteristika operácie ISAF	28
Pravidlá správania sa vojakov vo vojenskej operácii ISAF	38
Dôležité informácie	40
Pravidlá správania sa k miestnej komunite a k opačnému pohlaviu	50
Všeobecná deklarácia ľudských práv (výber)	54
Právo ozbrojeného konfliktu (Medzinárodné humanitné a vojnové právo)	55
Pravidlá použitia sily v ISAF	62
Právne aspekty zodpovednosti vojaka	66
Opatrenia na minimalizáciu rizík ohrozujúcich zdravie	74
Zásady poskytovania prvej pomoci	84
Základy komunikácie v anglickom a miestnom jazyku <i>(vložené do brožúry)</i>	

ISAF

PRÍRUČKA

AFGANISTAN

Ide o krajinu s bohatou históriou siahajúcou až do starovekých čias. Po stáročia musel Afganistan čeliť záujmu mocností, čo brzdilo jeho politický i hospodársky vývoj. Najmä začiatkom 19. storočia sa v súvislosti s rastúcimi prejavmi kolonializmu stal dôležitým objektom vplyvu a záujmov vtedajších mocností, v tomto prípade predovšetkým Veľkej Británie a Ruska. Na základe dohôd s Ruskom hrala v ďalšom vývoji Afganistanu dôležitú úlohu Veľká Británia. V druhej polovici minulého storočia došlo vplyvom radikalizovania politických síl k zvrhnutiu kráľa a k vyhláseniu republiky, neskôr moc prevzali ľavicové sily naklonené bývalému Sovietskemu zväzu. Vojenská invázia Sovietskeho zväzu (1979 – 1989) mala zabezpečiť udržanie jeho vplyvu na dianie v Afganistane avšak ani až 120 tisícová armáda splnenie týchto cieľov nedokázala zabezpečiť. Stiahnutie sovietskych vojsk v roku 1989 krajine neprinieslo stabilitu – práve naopak. Slabá centrálna vláda musela čeliť tlaku ekonomicky a vojensky silných paš túnskych mudžáhidov. V rokoch 1994 – 1996 sa k moci dostal Taliban, ktorý nastolil v Afganistane fundamentalistickú diktatúru so všetkými negatívnymi vplyvmi na verejný život.

V roku 1998 uskutočnili USA letecké útoky na výcvikový tábor v blízkosti Kábulu (označovaný Pentagonom ako

ISAF

PRÍRUČKA

teroristický, viedol ho Usáma bin Ládín). Po teroristických útokoch na New York a Washington 11. septembra 2001 sa USA spolu s Veľkou Britániou za podpory spojencov v regióne (Pakistan, Saudská Arábia, Spojené arabské emiráty) rozhodli uskutočniť vojenskú akciu na zosadenie Talibanu pod označením Enduring Freedom (Trvalá sloboda). Medzinárodné spoločenstvo koncom roku 2001 v rezolúcii Bezpečnostnej rady OSN č. 1386/2001 rozhodlo o zriadení operácie ISAF (International Security Assistance Force).

O Afganistane možno povedať, že sa ho v jeho histórii žiadnej mocnosti nepodarilo úplne ovládnuť, tak isto ako to, že sa ho žiadnemu afganskému vládcovi alebo vláde nepodarilo zjednotiť.

Základné údaje:

Oficiálny názov:

úplný názov: Afganský islamský štát
skrátene: Afganistan
anglicky: Islamic Republic of Afghanistan

Štátne zriadenie:

republika na čele s prezidentom

Zákonodarná moc:

dvojkomorové Národné zhromaždenie (Rada starších - 102 členov a Snemovňa ľudu - 249 členov)

ISAF

PRÍRUČKA

Počet obyvateľov:

31,9 mil. (údaj z roku 2007)

Hlavné mesto:

Kábul (2,99 mil. obyvateľov, údaj z roku 2007)

Poloha:

vnútrozemský stredoázijský štát

Hranice:

Na severe s Turkménskom (744 km), Uzbekistanom (137 km) a Tadžikistanom (1206 km), na východe s Čínou (76 km), na juhovýchode a juhu s Pakistanom (má s ním najdlhšiu, 2 430 km dlhú hranicu) a na západe s Iránom (936 km).

Rozloha:

652 225 km², čo predstavuje 13 - násobok rozlohy Slovenska.

Národnostné zloženie obyvateľstva:

Paštúni (38 %), Tadžici (približne 25 %), Chazari (19 %), Balaši (7 %) a Uzbeci (6 %), zostatok malé skupiny.

Jazyky:

paštúnčina – 35 %, darčina (perzský jazyk) – 50 %, turkménčina a uzbečtina – 11 % a ďalších 30 minoritných jazykov.

ISAF

PRÍRUČKA

Štátny sviatok:

19. augusta – vyhlásenie nezávislosti (1919)

Časové pásmo:

SEČ + 3,30 h

Mena:

afgán (60,417 afgánov za 1 €, marec 2009)

Náboženstvá:

sunnitskí muslimovia (okolo 84 %), šíitskí muslimovia (približne 15%), iné 1 %.

Obyvateľstvo

Väčšina obyvateľov Afganistanu (asi 80%) žije na vidieku. Horské oblasti v strede krajiny, púšte na juhu a juhozápade sú osídlené riedko a niektoré oblasti sú ľudoprázdne. **Paštúncka komunita** žije prevažne na juhovýchode krajiny v okolí administratívnej hranice s Pakistanom. **Tadžici** žijú prevažne na severe krajiny, **Uzbeki** na severe a v centrálnej časti tak isto ako **Chazari**.

Afganci sú priateľskí a pohostinní. Ich vnímanie sveta je významným spôsobom ovplyvnené islamom a vierou v Alaha. V zásade sú slušní a prívetiví avšak v diskusií s nimi nie je dobré tvrdohlavo stáť za svojím názorom a treba hľadať diplomatický kompromis. Zásadne odmietavé stanovisko spravidla vyústi do otvoreného konfliktu. **Neodporúča sa zasahovanie do hádok alebo iných rozporov**

ISAF

PRÍRUČKA

miestneho obyvateľstva aj vzhľadom na veľkú rozšírenosť zbraní v Afganistane.

Islam je dominantným náboženstvom v Afganistane. Za jeho zakladateľa sa pokladá Prorok Mohamed, ktorý začal začiatkom 7. stor. vo svojom rodnom meste Mekke (územie dnešnej Saudskej Arábie) hlásať novú vieru v jediného boha - Allaha. Základom islamu je **Korán** (súbor kázaní a výrokov Mohameda) a určuje päť základných povinností pre každého veriaceho:

- **Vyznanie viery** (šaháda) znamená vyjadrenie súhlasu s moslimskou vierou a existenciou jediného boha Alaha a Mohameda božieho posla.
- **Modlitba** (salát). Povinnosťou moslima je modlitba 5x denne v priebehu troch častí dňa – na úsvite, napoľudnie a odpoľudnia, pri západe Slnka a v noci. Zanedbanie modlitby je ťažkým hriechom. Jej súčasťou je aj vonkajšia očista človeka a má nemenné pozície – státie, úklon a padnutie na tvár. Moslim sa pri modlitbe obracia smerom k Mekke.
- **Pôst** (saum) znamená zdržanie sa jedla, pitia a iných telesných potešení, vzrušenia mysle a rozptyľovania počas celého dňa od úsvitu do západu slnka počas 30 dní v deviatom mesiaci moslimského roka (tzv. ramadán).
- **Almužna** (zakát) slúži ako podpora pre život chudobných ľudí v núdzi a pre pútnikov, aby sa upevnili vnútorné väzby v islamskej spoločnosti.

ISAF

PRÍRUČKA

- **Púť** (hadždž) každý moslim a moslimka má aspoň raz za život vykonať cestu do Mekky, ak to dovoľujú prostriedky a zdravie (púť je každý rok 7. – 10. júla).

Pravdepodobne najkontroverznejším pilierom islamu je **úsilie na ceste božej (džihád)**. Západná civilizácia ho chápe ako presadzovanie islamu násilím. V islamskom význame ide však o čo najúspešnejší rozvoj, upevnenie a rozšírenie islamu. Džihád mečom potom znamená posledné možné riešenie v prípade ohrozenia existencie islamu. Z tohto pohľadu je džihád zneužívaný radikálnou časťou moslimskej komunity.

Moslimovia sa delia na sunnitov šíitov. **Sunniti** sú vyznavači ortodoxného islamu, ktorí okrem Koránu uznávajú za rovnako záväzné aj ústne podanie o výrokoch a činoch Mohameda a jeho štyroch nástupcov (sunna). Za právoplatných následníkov Mohameda uznávajú aj tých, ktorí nemajú pôvod v jeho priamych potomkoch. **Šíiti** na rozdiel od sunnitov za právoplatných nasledovníkov Mohameda považujú iba jeho priamych potomkov.

Pozdravy sa líšia podľa etnickej príslušnosti. Všeobecne používaným je arabský pozdrav „Assalaam alaikum“ (mier nech je s tebou). Na tento pozdrav sa odpovedá „Waalaiikum assalaam“ (aj teba nech sprevádza mier). Paštúni používajú „Sanga ye?“ (ako sa máš).

Pri oficiálnom oslovení sa používajú tituly „haji“ (pút-

ISAF

PRÍRUČKA

nik - ten, kto bol na púti v Mekke), „mullah“ (ten kto dáva vedomosti - náboženský vodca), „khan“ (pán).

Zvláštnosti vonkajších prejavov vo vzťahoch medzi pohlaviami vyplývajú z odlišných tradícií a kultúry. Medzi takéto patria napríklad to, že muži majú pri rozhovore v rukách korálky, priatelia sa pri chôdzi držia okolo pliec ale opačné pohlavia sa na verejnosti navzájom nedotýkajú, veci sa nepodávajú ľavou rukou (považuje sa to za nečisté) a pod.

Afganci sú veľmi oddaní svojej rodine, klanu, kmeňu. Z toho vyplýva aj významné postavenie kmeňových vodcov v štruktúre mocenských orgánov.

V rodine sa preferuje tradičné rozdelenie poslania ženy a muža. Opačné pohlavia sú od puberty oddelené, sobáše sú vopred dohodnuté. V niektorých prípadoch sa umožňuje stretnutie nevesty a ženícha pred sobášom a žena môže súhlasiť alebo odmietnuť ženícha. Dlhé rokovania sa vedú o cene nevesty, ktorú jej rodine zaplatí ženích a o vene, ktoré nevesta dostane. Bežné sú sobáše medzi príbuznými. Svadba je veľkou oslavou. Rozvod je jednoduchý, muž ho musí trikrát verejne oznámiť. Muži môžu mať až štyri ženy ale o každú sa musia postarať. Sex pred sobášom je zakázaný a nevera počas manželstva je ťažkým hriechom. Ženy sa môžu zapojiť do ľahších poľnohospodárskych prác, majú však na starosti predovšetkým

ISAF

PRÍRUČKA

domácnosť. Dominantné postavenie má manželka najstaršieho člena rodiny. Muži pracujú na poliach alebo farmách a majú na starosti všetky kontakty s vonkajším svetom – napríklad aj nákupy a rokovania s miestnymi predstaviteľmi.

Takmer všetci Afganci nosia tzv. perhan turban (košeľa po kolená) oblečený na vrecovité nohavice. Ženy sa na verejnosti objavujú málokedy a ak idú von musia si obliecť tzv. chadiri (oblečenie zakrývajúce telo od hlavy až po päty).

Medziludské vzťahy sú založené na nepísaných zásadách: byť pohostinný voči hostovi, hájiť osobnú česť a česť rodiny, brániť česť žien, poskytnúť ubytovanie každému kto to potrebuje, ale tiež vernosť a krvná pomsta.

Možné riziká vyplývajúce z národno-psychologických zvláštností:

- *rôzne ťažko odhadnuteľné a až nekontrolovateľné reakcie,*
- *náboženský fanatizmus,*
- *emocionálna nestabilita, ktorá môže prerásť do agresivity,*
- *nelojnosť kmeňových vodcov,*
- *ozbrojené lúpežné útoky.*

ISAF

PRÍRUČKA

Prírodné podmienky

Povrch

Povrch krajiny je prevažne hornatý, 43% leží v nadmorskej výške nad 1800 m n. m. a 10% nad 3000 m n. m. Na juhozápade krajiny sa rozprestierajú pahorkovité alebo rovinaté púšte Dasht-e Margo a Rigestan. Severovýchodná časť Afganistanu patrí k horskej sústave Hindukuš. Pustý bezlesnatý Hindukuš sa dvíha smerom k Pamiru do nadmorskej výšky presahujúcej 7 000 m n. m. V tejto oblasti sa nachádzajú najvyššie končiare krajiny. Do západnej časti štátu zasahuje Falate Iran (Iránska vysočina) s bezodtokovými panvami. V centrálnej oblasti sa rozprestierajú pohoria Safedkoh, Paropamisus, Torkestan a masív Baba (5 143 m n. m.). V pohorí Hindukuš sa nachádza najvyšší vrch Afganistanu Nowshak (Našad), ktorý dosahuje 7 485 m n. m. Najnižším miestom krajiny je hladina rieky Amu Darya v nadmorskej výške 258 m n. m. V pohorí Hindukuš je množstvo horských priesmykov všetkých smerov. Na okrajoch horských pásiem sú v severnej časti nížiny (rieka Amu Darya) a pozdĺž rieky Kábul sa rozprestiera Jalalábádska kotlina. Vyššie položené oblasti na severovýchode sú charakteristické častými silnými zemetraseniami a zosuvmi pôdy.

Vodstvo

Vodné toky na juhu krajiny odvodňujú centrálnu horskú oblasť – zložitú sústavu pohorí Paropamisus a Hin-

ISAF

PRÍRUČKA

dukuš. Rieky prameniace od rozvodia masívu Baba do všetkých strán končia väčšinou v bezodtokových oblastiach. Stredné a dolné toky riek južnej časti krajiny vysychajú a v minulosti tak vytvorili bezodtokové solné panvy vyplnené púšťami a polopúšťami. Severnú časť Afganistanu odvodňujú ľavostranné prítoky jedinej splavnej rieky Amu Darya (horný tok zvaný Panj, Piandž – 2 540 km, z toho v Afganistane 1 250 km). Dlhou riekou je Darya ve Helmand (1 100 km), ústiaca do jazera v oblasti Sistan (východný Irán). Prítoky riek sú v rámci roka veľmi kolísavé. V lete pri topení snehu a ľadu z hôr sú bohatým zdrojom zavlažovania a energie. Významnou riekou východnej časti územia je Kábul ústiaci do veľriecky Indus (na území Pakistanu). Jazier je tu málo a majú premenlivé brehy, sú sladké aj slané. Najväčšie jazerá sú Sabari (na hranici s Iránom), Istadeh-ye Moqor a vysychajúce jazero Navar.

Vegetácia

Vegetácia na území Afganistanu je veľmi rozdielna, ale so zastúpením všetkých vegetačných stupňov. Veľkú časť územia pokrýva suchá step s horským suchomilným rastlinstvom. Vo vrchovinách na juhozápade prevláda stepná vegetácia, na juhu krajiny stepná a púštna vegetácia. Do výšky 1 000 m n. m. rastú stálezelené listnaté stromy s tvrdým drevom, od 1 000 m n. m. do 2 000 m n. m. prevládajú ihličnany, do 3 000 m n. m. himalájske cédre, do výšky 5 000 m n. m. sú rozšírené subalpínske vysokohorské ste-

PRÍRUČKA

pi. Nad nimi sú už len suché horské lúky a veľhorské suché pustatiny bez vyšších foriem rastlínstva, značnú časť roka alebo i celý rok pokryté snehom a ľadom. Povrch územia tvorí orná pôda (12 %), lesy (3 %), stále pastviny (46 %), ostatné (39 %) (stav v roku 1993).

Živočíchy

V Afganistane žije množstvo vtákov, plazov a cicavcov. Medzi nebezpečné zvieratá, s ktorými možno prísť do kontaktu patria: medveď hnedý, medveď čierny ázijský, leopard snežný, vlk sivý, líška červená, sviňa divá, mačka divá, kozorožec sibírsky. Z plazov je to najmä zmija obyčajná. Okrem toho sa tu vyskytujú ďalšie živočíchy, ako napr. ťava jednohrbá i dvojhrebá, vydra euroázijská, somár divý, ropucha zelená, jež dlhouchý, sova dlhouchá, drozd spevavý, plameniak veľký, dudok obyčajný.

Podnebie

Podnebie Afganistanu je kontinentálne, suché stepné, so slabými zrážkami a veľkými výkyvmi teplôt v priebehu roka (až 60⁰ C). V závislosti od nadmorskej výšky možno územie od juhozápadu k severovýchodu rozdeliť na 3 odlišné časti. Najnižšie polohy juhozápadnej časti krajiny sa vyznačujú horúcim a suchým podnebím, piesočnými búrkami a veľkými dennými výkyvmi teplôt (až 40⁰ C). Centrálné polohy okolo 3000 m n. m. majú podnebie so studenou a vlhkou zimou a rovnomerným rozdelením

ISAF

PRÍRUČKA

zrážok počas roka (podobné škandinávskym krajinám). Najvyššie oblasti na severovýchode krajiny majú vysoko-horské suché podnebie s večným snehom a ľadom.

Priemerná júlová teplota v Afganistane je 24 až 32° C, priemerná januárová teplota dosahuje 0 až - 8° C, v horách až - 30° C. Podobne rozdielne sú aj zrážky, stúpajú od juhozápadu (do 100 mm) na severovýchod (800 mm). Priemerný ročný úhrn zrážok dosahuje len 40 - 400 mm, s výnimkou pohoria Hindukuš, kde v dôsledku letných monzúnov spadne v priemere až 800 mm ročne. Najväčší nedostatok zrážok je v južnej časti krajiny. Lokálne sa na jar vyskytujú aj záplavy z topiaceho sa snehu. Pôvodne sladkovodné jazerá na juhu sa postupne premenili na slaniská a slané bariny. Nedostatok zrážok postihuje aj severné svahy pohoria Paropamisus na severozápade krajiny. V hlavnom meste Kábul (1 791 m n. m.) dosahuje priemerná januárová teplota - 2,8^o C a júlová 24,4^o C. V oblasti hlavného mesta spadne do roka v priemere 321 mm zrážok.

Hospodárstvo

Afganistan patrí k hospodársky najmenej rozvinutým štátom Ázie a sveta. Až 23 % obyvateľov žije pod hranicou chudoby (2002). Kombinácia mimoriadne nepriaznivých prírodných podmienok s negatívnou ľudskou činnosťou vytvorila z Afganistanu veľmi nehostinnú odlesnenú, zne-

PRÍRUČKA

hodnotenú krajinu bez vodných zdrojov a so znečisteným vzduchom. Ekonomika Afganistanu sa zotavuje z desaťročí rôznych vojenských konfliktov. Výrazne sa zlepšila po páde režimu Taliban v roku 2001 avšak stále je závislá od medzinárodnej pomoci. V r. 2003 boli výdavky štátneho rozpočtu trojnásobne vyššie ako príjmy. Štruktúra HDP v r. 2008: poľnohospodárstvo 31 %, priemysel 26 %, služby 43 %. V r. 2004 bolo v ekonomicky aktívnom veku 15 mil. obyvateľov. Nezamestnanosť v roku 2008 dosahovala úrovne 40 %. Rast HDP v roku 2007 dosiahol výšku 7,5 %, miera inflácie dosiahla 13 %.

Nerastné suroviny

Afganistan má rôznorodé nerastné bohatstvo. Vyskytuje sa tu čierne uhlie, zemný plyn (ťažba 20 mil. m³ v r. 2005), železná ruda, chróm, meď, olovo, zinok, kamená soľ (13 000 t v r. 1996), síra, bauxit, mangán, zlato a lazúr. Najväčšie uhoľné bane sa nachádzajú v oblasti medzi mestami Mazar-e Sharif a Kábulom. V 70-tych rokoch boli objavené prvé náleziská ropy v blízkosti štátnych hraníc s Iránom a Turkménskom. Ložiská plynu sa nachádzajú v severných častiach štátu.

Priemysel a energetika

Priemysel zamestnáva asi 16 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva a vytvára 26 %-ný podiel HDP (2008). Dominoje ťažobný priemysel, spracovanie kovov, textilný, kožiarsky, ľahký a potravinársky priemysel. V 70-tych rokoch

ISAF

PRÍRUČKA

20. stor. vzniklo v Afganistane niekoľko závodov ťažkého priemyslu za pomoci Sovietskeho zväzu. Medzi najväčšie priemyselné podniky patrí textilný kombinát v Golbahare, továreň na výrobu liečiv pri Kábule, továreň na spracovanie bavlny v Pol-e Khomri, tkáčovňa v Kandahare, mlynársky a pekárenský závod v Kábule, cukrovar v Baghlane ako aj cementárne v Jabal-os Saraje a Pol-e Khomri a závod na výrobu priemyselných hnojív Mazar-e Sharif. Tradičnými odvetviami je spracovanie vlny a bavlny v textilnom priemysle, ďalej výroba cukru, vína v potravinárstve a tradičná remeselná výroba (ručne tkané koberce).

Výroba elektrickej energie v r. 2007 predstavovala 839 mil. kWh. Najväčším zdrojom elektrickej energie sú hydroelektrárne so 64 %-ným podielom. K prvým v Sarowbi a Pol-e Khomri pribudlo mnoho ďalších na riekach Kábul, Helmand a Harirud. Zvyšná produkcia elektrickej energie pochádza zo spaľovania fosilných palív (36 % v r. 2001). Výroba energie nezabezpečuje pokrytie súčasných potrieb hospodárstva. Z celkovej spotrebovanej elektrickej energie 1.418 mld kWh (2007) sa doviezlo 608 mil. kWh. Služby v r. 2005 vytvorili 38 % z HDP a pracovalo v nich 10 % obyvateľov. Cestovný ruch vďaka nepokojnej vnútropolitckej situácii aj napriek veľkému potenciálu prakticky neexistuje.

ISAF

PRÍRUČKA

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodárstvo zamestnáva 80 % ekonomicky aktívnych obyvateľov. Aj napriek tomu nepokrýva vnútornú potrebu potravín a surovín pre potreby potravinárskeho priemyslu. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy je nepriaznivá. Z celkovej rozlohy štátu predstavuje orná pôda len 12,4 %, pričom pravidelná úroda sa dosahuje len na 0,22 % územia krajiny. Dôležitými pestovanými plodinami sú pšenica, kukurica, ryža, jačmeň, zemiaky, proso, strukoviny, sezam, bavlna, citrusy, cukrová trstina. K nim treba prirátať aj neoficiálne najpestovanejšiu plodinu – ópium. Afganistanu patrí prvenstvo na svete v produkcii ópia (niektoré pramene uvádzajú až 90 % celosvetovej produkcie). Na južných svahoch predhorí Hindukuš sa vo veľkej nadmorskej výške pestuje vinič. Na severe prevláda živočíšna výroba, hlavne pastierstvo. Chovajú sa prevažne ovce, hydina, kozy, osly, kone a ťavy. Rybolov prináša ročne 1500 t rýb (1989).

Obchod

Bilancia zahraničného obchodu je od 70-tych rokov pasívna. Vývoz v r. 2006 predstavoval sumu 274 mil. USD. V nej nie je zahrnutý ilegálny export ópia a hašišu, ktorý výrazne prevyšuje legálny obchod. Najdôležitejšie vývozné komodity sú zemný plyn (50 % exportu), sušené a čerstvé ovocie, kože, kožušiny, vlna, bavlna, koberce,

ISAF

PRÍRUČKA

olejnaté semená, korenie, liečivé rastliny. Export kedysi smeroval predovšetkým do krajín Spoločenstva nezávislých štátov (SNŠ) (v r. 1990 - 72,4%). V r. 2006 smerovalo najviac tovaru do Indie (22 %), Pakistanu (21 %), USA (14,6 %), Veľkej Británie (6,3 %), Dánska (5,5 %) a Fínska (4,3 %). Do Afganistanu sa dovážajú hlavne ropné produkty, stroje, dopravné prostriedky, elektrotechnika, gumárenské výrobky, obuv, ďalej poľnohospodárske produkty ako pšenica, čaj, cukor, rastlinné oleje. Cena dovezených komodít bola v r. 2006 v hodnote 3,8 mld. USD. Najväčšími dodávateľmi v minulosti boli opäť krajiny SNŠ (v r. 1990 - 56,3 %), no v r. 2006 prišlo najviac komodít z Pakistanu (37,5 %), USA (11,9 %), Nemecka (7,1 %) a Indie (5,1 %). Štátny dlh v r. 2004 dosiahol výšku 8 mld. USD.

Cestná doprava

Veľmi členitý povrch sťažuje výstavbu pozemných komunikácií. Napriek nízkej kvalite povrchov patrí cestná doprava k najdostupnejšej a najrozšírenejšej forme dopravy Afganistanu. Celková cestná sieť meria 34 782 km, z toho na spevnené komunikácie pripadá len 8 229 km. Dôležité trasy autodopravy sú A 1: Taybeat (Irán) - Herat - Kandahar - Ghazni - Kábul - Jalalabad - Peshavar (Pakistan), A 76: Herat - Meymaneh - Mazar-e-Sharif - Pol-e Khomri - Charikar - Kábul, A 77 : Herat - Kábul (cez Hindukuš).

ISAF

PRÍRUČKA

Železničná doprava

Existujú len 2 krátke úseky železníc s rozchodom 1524 mm. Prvý (9,6 km) vedie z Kushky (Turkmenistan) kúsok za hranicu a druhý (15 km) z Termezu (Uzbekistan) cez rieku Amu Darya do mesta Heirabad.

Vodná doprava

Dĺžka vnútrozemských vodných ciest je asi 1200 km. Základom je splavná pohraničná rieka Amu Darya. Prístavy na Amu Daryi sa nachádzajú v blízkosti mesta Shir Khan a Kheykatan.

Letecká doprava

Letecká doprava je slabo rozvinutá a málo výkonná. V roku 2007 bolo v Afganistane celkovo 46 letísk a 9 heliportov. Pevný povrch má 12 letísk, z nich dĺžku pristávacej a vzletovej dráhy nad 3 000 m majú iba 4 letiská. Medzinárodné letisko sa nachádza v Kábule. Staršie pramene uvádzajú druhé medzinárodné letisko v Kandahare. Dôležité vnútroštátne letiská sú v Jalalabade, Charikare, Ghazni, Kandahare, v blízkosti Heratu ďalej v Mazar-e Sharif a Kondoze.

Potrubná doprava

Na severe v blízkosti Sheberghanu a Mazar-e Sharifu je vybudovaný plynovod lokálneho významu v dĺžke do 466 km (2006).

ISAF

PRÍRUČKA

Ohniská napätia

V Afganistane pretrvávajú napäté vzťahy so všetkými okolitými štátmi s výnimkou Číny.

Občianska vojna

V r. 1992 sa prokomunistický systém zrútil. Jednotlivé frakcie mudžahídov nedokázali udržať jednotu, čo vyvrcholilo do občianskej vojny v Afganistane. Proti sebe stáli tri najsilnejšie skupiny: Islamské spoločenstvo (Džamíjate Islámí), Islamská strana (Hezbe Islámí) a Národné islamské hnutie (Harakate Islám). Časť obyvateľstva nachádzala jediné riešenie existenčných otázok v emigrácii. Cieľom emigrantov bol Pakistan a Irán.

V r. 1994 v Afganistane vzniklo študentské islamské hnutie - Taliban. Hlavným cieľom bolo nastoliť v krajine poriadok v duchu ortodoxného ponímania islamu. Talibanu sa po zmocnení vlády podarilo nastoliť relatívny mier a obnoviť obchod. Predstavitelia hnutia tvrdili, že ich hlavnou úlohou je vytvoriť štát, v ktorom by sa islamské zákony dodržiavali dôslednejšie ako v ktorejkoľvek inej krajine sveta. Do r. 1998 ovládli vojenské jednotky Talibanu väčšinu územia. Po kapitulácii mesta Mazar-e Sharif (miesto hrobu Aliho - šiítskeho proroka) sa predpokladala porážka severnej opozície proti Talibanu. Najvyšší predstaviteľ hnutia Taliban bol jednooký mulláh Mohammed Umar. Oficiálnym vodcom severnej opozície bol bývalý prezident Afganistanu Burhánuddín Rabbáni.

ISAF

PRÍRUČKA

V súčasnosti prebiehajú boje medzi bojovníkmi Talibanu a Al-Kajdy na jednej strane a novovytvorenou afgánskou armádou s podporou vojsk NATO na strane druhej.

Afganistan – Pakistan

Zdrojom napätia je predovšetkým ich vzájomná hranica. Etniká a kmene obývajúce priľahlé územie štátnej hranice nerešpektujú medzinárodne uznané a nemenniteľné štátne hranice. Durandova línia, ako oficiálna demarkačná čiara medzi oboma štátmi nie je uznávaná ani Afganistanom ani pašúnskymi kmeňmi (ktorým hranica rozdeľuje vlasť). V biednych podmienkach utečeneckých táborov, ktoré sa nachádzajú v blízkosti pakistanských miest Peshavar a Queta prežíva viac než milión Afgancov.

Afganistan – Irán

Situácia medzi oboma štátmi sa vyhrotila po zavraždení skupiny iránskych diplomatov v auguste r. 1998, kedy vojenské oddiely Talibanu obsadili mesto Mazar-e Sharif. Reakciou Teheránu bolo premiestnenie asi 200 000 vojakov iránskej armády k hraniciam s Afganistanom.

Afganistan – štáty SNŠ (Turkmenistan, Uzbekistan, Tadžikistan)

Vzťahy so štátmi bývalého Sovietskeho zväzu sú ponáčené okupáciou a ani zmluva medzi USA a ZSSR o nezasahovaní do vnútorných záležitostí Afganistanu po-

ISAF

PRÍRUČKA

zitívne neriešila napätú situáciu krajín. Zdrojom napätia nie je výhradne občianska vojna v Afganistane, ale tranzit drog (hašiš, ópium) predovšetkým cez Tadžikistan a Uzbekistan. Keď Rusko prestalo s intenzívnou vojenskou kontrolou hraníc s Afganistanom v polovici 90-tych rokov 20. storočia, krajina sa stala najväčším producentom a exportérom ópia na svete. Ochranu hraníc zabezpečuje niekoľko tisíc vojakov, ktorí súčasne bránia rozšíreniu islamských separatistických hnutí do stredoázijských štátov SNŠ.

Afganistan – USA (a štáty NATO)

Spor superveľmocí s Afganistanom sa prehĺbil potom, ako afganské vládne hnutie Taliban, ktoré bolo od roku 1996 vedúcou silou v Afganistane, poskytlo útočisko významnej teroristickej skupine Al-Kajdá. Ako odpoveď na teroristické útoky v USA 11. septembra 2001 (za aktérov ktorých bola označená Al-Kajdá), koalícia štátov na čele s USA zaútočila 7. októbra 2001 na Afganistan a zvrhla Taliban. Dôležitým momentom v príprave operácie bolo aj získanie Pakistanu na stranu protiteroristickej koalície i napriek odporu pakistanskej verejnosti. Na konci roku 2001 sa lídri afganských opozičných strán dohodli na novej vláde v Afganistane. Novým lídrom sa stal Hamíd Karzáí. Afgánske sily prevzali moc nad väčšinou územia krajiny. Niektoré oblasti krajiny však ovládajú viac-menej formálne na základe dohôd s miestnymi vodcami a od

ISAF

PRÍRUČKA

roku 2006 majú nepokoje a bombové útoky vzrastajúcu tendenciu.

Počet medzinárodných bezpečnostných síl Severoatlantickej aliancie ISAF s mandátom OSN v Afganistane stúpol v priebehu dvoch rokov zo 16 tisíc na 43 tisíc vojakov, z nich tretinu tvoria Američania a pätinu Briti, velenie však požaduje ďalších 7 500 vojakov. USA v súčasnej dobe vyvíjajú tlak na krajiny NATO na zvýšenie ich kontingentov a vyčlenených finančných prostriedkov pre jednotky ISAF a súčasne odsudzujú postoje niektorých krajín (napr. Nemecko), ktoré nechcú svoje jednotky nasadiť do nebezpečnejších oblastí na juhu Afganistanu. USA varovali, že v prípade porážky NATO v Afganistane by sa násilie a terorizmus mohli rozšíriť po celom svete a mohla by sa narušiť dôveryhodnosť NATO. Operácia ISAF je špecifická tým, že sa jej prevzatím Aliancia po prvýkrát vo svojej histórii zapojila do vojenskej operácie mimo územia Európy.

Verejná mienka v mnohých európskych krajinách je proti nasadeniu ich vojakov do bojových operácií najmä na nepokojnom afganskom juhu. Zo širšieho geopolitického hľadiska má stabilizácia Afganistanu, t. j. zachovanie vojenskej prítomnosti a teritoriálne pôsobenie medzinárodných síl mimo Kábul, vplyv na utlmovanie destabilizačných aktivít Talibanu, miestnych vojenských vodcov a tlak na zvyšovanie ochrany pomerne priepustnej pakistansko-afganskej hranice. Všetky tieto faktory sú priamo

ISAF

PRÍRUČKA

i nepriamo prepojené s potláčaním rôznych foriem extrémizmu aj v menej stabilných oblastiach Strednej Ázie a Zakaukazska.

V krajine neustále prebiehajú boje medzi vládnymi zložkami a predstaviteľmi Talibanu, či teroristickej organizácie Al-Kajdá. Množia sa prípady cieleného únosu cudzincov s cieľom vymáhania politických či finančných výhod, terčom vražedných útokov sú aj novinári. Hrozí nebezpečenstvo zo strany množstva nášľapných mín a inej munície.

Vojenský potenciál

Afganská národná armáda (ANA), ktorej výcvik vykonávajú hlavne vojaci USA, je v súčasnosti prebudovávaná. Je zložená z 31 jednotiek v sile práporu, z ktorých je 28 bojových schopných. Armáda mala v decembri 2007 okolo 57 000 vojakov, pričom každý mesiac je povolávaných ďalších 3 000 osôb. Problémom je pomerne veľká dezercia vojakov. Cieľom súčasného vedenia štátu je vytvoriť do roku 2009 armádu v sile 70 000 osôb. Experti však tvrdia, že na úlohy pre boj s Talibanom, Al-Kajdou a ostatnými hrozbami by mala mať okolo 200 000 osôb. Zo súčasnej populácie môže ozbrojené sily doplniť 2,66 mil. mužov vo veku 22-49 rokov.

Afganské vzdušné sily sú v súčasnosti v prestavbe, majú asi 3 600 osôb, z ktorých je asi 450 pilotov. Vo výzbroji majú niekoľko vrtuľníkov Mi-17 a Mi-24 a lietadlá An-2.

ISAF

PRÍRUČKA

ANA má vo výzbroji prevažne techniku vyrobenú v bývalom ZSSR (tanky typu T-62 a T-55, bojové vozidlá BVP-1, obrnené transportéry radu BTR 40/60/70/80, delostrelecké systémy, protitankové systémy, protiletadlové riadené strely, vrtulníky Mi-17, lietadlá An-2, An-24 a výcvikové lietadlá L-39). Od roku 2001 investovali USA do výzbroje miliardy dolárov a doplnili výzbroj o vozidlá Humvee, automatické pušky M-16 (ktoré nahradili samopaly AK-47) a poľnú výstroj.

Afganistan vyčleňuje, popri finančnej a materiálnej pomoci USA, ročne na obranu 2,6% HDP.

Zdroj: Vojenská geografická informácia Topografického ústavu Banská Bystrica č. 26 z 29. 2. 2008

ISAF

PRÍRUČKA

STRUČNÁ CHARAKTERISTIKA OPERÁCIE ISAF

Operácia ISAF (International Security Assistance Force) bola zriadená rezolúciou BR OSN č. 1386/2001. Jej hlavným poslaním je poskytovanie pomoci afganskej vláde pri zabezpečovaní a udržiavaní bezpečnosti a budovaní životaschopného štátu na základe záverov Bonskej konferencie z decembra 2001. (Súbežne s operáciou ISAF prebieha v Afganistane od októbra 2001 aj operácia Trvalá sloboda – Enduring Freedom, vedená USA.) V roku 2003 prevzala velenie operácie ISAF Severoatlantická aliancia.

V rámci operácie ISAF bolo v polovici marca 2009 bezmála 62.000 vojakov zo 42 krajín, z ktorých 15 nie je členom NATO. V rámci Enduring Freedom pôsobí v Afganistane asi 1.200 prevažne amerických vojakov. Konečným cieľom ISAF je dosiahnutie takého stavu afganskej spoločnosti, ktorý umožní stiahnutie zahraničných vojsk.

Od júna 2004 sú súčasťou operácie ISAF aj jednotky Ozbrojených síl SR. Do konca roku 2005 to bolo 16 vojakov odmínovacej jednotky a 1 dôstojník na veliteľstve misie, ktorí boli vyslaní na základe uznesenia Národnej rady SR č. 866 z 11. marca 2004. Začiatkom roku 2006 bola odmínovacia jednotka zlúčená so ženijnou stavebnou jednotkou pôsobiacou v operácii Trvalá sloboda a odvtedy pôsobil v operácii ISAF slovenský kontingent v počte

ISAF

PRÍRUČKA

57 vojakov (z toho multifunkčná ženijná jednotka v počte 55 vojakov). V roku 2008 sa počet vojakov v operácii ISAF zvýšil o 50 vojakov strážnej jednotky na základni v Tarin Kowt v provincii Uruzgan a 50 vojakov strážnej jednotky KAF Kandahár a začiatkom roku 2009 o 50 vojakov strážnej jednotky v Deh Ravood. V operácii ISAF pôsobilo do marca 2009 celkom **516** vojakov Ozbrojených síl SR.

Platný **mandát Národnej rady SR č. 901 z 19. júna 2008** umožňuje vyslať (nasadiť) v operácii ISAF 246 príslušníkov Ozbrojených síl SR:

- 57 osôb - multifunkčná ženijná rota KAF Kandahár,
- 50 osôb - strážna jednotka Tarin Kowt,
- 50 osôb - strážna jednotka KAF Kandahár,
- 50 osôb - strážna jednotka Deh Ravood,
- 15 osôb - operačný a výcvikový tím (OMLT).
- 12 osôb - národný podporný prvok KAF Kandahár,
- 6 osôb - veliteľstvá operácie ISAF,
- 6 osôb - provinčné rekonštrukčné tímy (PRT),

K 31. marcu 2008 pôsobilo v operácii ISAF celkom **228** príslušníkov Ozbrojených síl SR:

- 55 osôb - multifunkčná ženijná rota KAF Kandahár,
- 50 osôb - strážna jednotka Tarin Kowt,
- 50 osôb - strážna jednotka KAF Kandahár,
- 50 osôb - strážna jednotka Deh Ravood,

ISAF

PRÍRUČKA

- 12 osôb - národný podporný prvok (NSE) KAF Kandahár,
- 5 osôb - veliteľstvá operácie ISAF,
- 4 osoby - operačný a výcvikový tím (OMLT)
- 2 osoby - provinčný rekonštrukčný tím (PRT),

HLAVNÉ ÚLOHY SLOVENSKÝCH JEDNOTIEK

Národný podporný prvok (NSE) KAF Kandahár:

- zabezpečenie národného velenia a riadenia,
- logistická podpora, administratívne, personálne a finančné zabezpečenie príspevkov OS SR v operácii ISAF,
- veliteľ NSE a slovenského kontingentu zároveň plní úlohu národného predstaviteľa SR v Afganistane.

Multifunkčná ženijná rota:

- vykonávanie odmínovacích prác v priestore nasadenia,
  - eliminácia nevybuchnutej munície,
  - rekonštrukcia vzletových a pristávacích dráh,
  - opravy a budovanie ostatných letiskových plôch,
- Multifunkčná ženijná jednotka začala plniť operačné úlohy na základni KAF v Kandaháre v plnom rozsahu po presune z Kábulu od 13. júna 2007.

ISAF

PRÍRUČKA

Strážna jednotka KAF Kandahár:

- strážna služba v priestore leteckej základne Kandahár,
- priama ochrana a obrana objektov s výzbrojou, bojovou technikou a muníciou,
- patrolovanie vo dne v noci a za všetkých poveternostných podmienok,
- vykonávanie fyzickej kontroly osôb a techniky pri vstupe do objektu KAF.

Strážna jednotka KAF začala úlohy plniť v decembri 2008.

Strážna jednotka Tarin Kowt, Uruzgan:

- strážna služba v tábore Camp Holland vo Fob Ripley,
- priama ochrana a obrana objektov s výzbrojou, bojovou technikou a muníciou,
- patrolovanie vo dne v noci a za všetkých poveternostných podmienok,
- vykonávanie fyzickej kontroly osôb a techniky pri vstupe do strážených objektov.

Strážna jednotka Tarin Kowt začala úlohy plniť v septembri 2008.

Strážna jednotka Deh Rawood, Uruzgan:

- strážna služba v tábore Camp Hadrian v Deh Rawood,
- priama ochrana a obrana objektov s výzbrojou, bojovou technikou a muníciou,

ISAF

PRÍRUČKA

- patrolovanie vo dne v noci a za všetkých poveternostných podmienok,
- vykonávanie fyzickej kontroly osôb a techniky pri vstupe do strážených objektov.

Strážna jednotka Deh Rawood začala úlohy plniť v marci 2009.

Operačný a výcvikový tím (OMLT) Tarin Kowt, Uruzgan:

- viesť pokračujúci výcvik jednotiek ANA,
- vykonávať školenia, monitorovať a dohliadať na vykonávanie každodenných aktivít, pôsobením vojenských odborných inštruktorov v jednotlivých oblastiach priamo pri jednotke v každodennom kontakte, podporujúc tak jednotku ANA v osvojení si postupov a základných princípov od plánovania operácie až po jej realizáciu pri nasadení.

Provinčný rekonštrukčný tím (PRT) Tarin Kowt, Uruzgan:

- podieľať sa na výstavbe a rozvoji provincie Uruzgan a rozvoji infraštruktúry,
- budovanie dôvery medzi miestnym obyvateľstvom, inštitúciami a silami ISAF,
- podpora a koordinácia projektov pomoci pri rekonštrukcii a rozvoji krajiny,

ISAF

PRÍRUČKA

Hlavné úlohy vojakov OS SR na veliteľstvách operácie ISAF - Kandahár (3 PrV) a Kábul (2 PrV):

- plniť úlohy vo veliteľských štruktúrach operácie ISAF v súlade s popisom funkčnej náplne (Job Description).

Na operáciu ISAF nadväzuje činnosť Provinčných rekonštrukčných tímov (PRT). Ich úlohou je predovšetkým poskytovanie pomoci miestnym štruktúram afganskej vlády a pomáhať pri obnove krajiny.

Ukazuje sa, že obnova a stabilizácia krajiny je veľmi komplikovaný a zložitý proces. Hlavným problémom je tradičná roztrieštenosť záujmov politických síl a kmeňových vodcov, pozostatky Talibanu a stále vysoká produkcia ópia. Afganistan je dlhodobo najväčší svetový producent ópia - až 90 % svetovej produkcie tejto drogy pochádza z Afganistanu. Pestovanie maku (z ktorého sa vyrába ópium) je pre farmárov omnoho výnosnejšie ako pestovanie ostatných úžitkových plodín, napríklad obilia, kukurice a pod.

V súčasnosti je ISAF operáciou medzinárodného krízového manažmentu pod vedením NATO. Nie je to teda vojnová operácia, v ktorej by sa z hľadiska medzinárodného práva uplatňovalo len vojnové právo. Za každých okolností treba však rešpektovať ustanovenia o ochrane základných ľudských práv a slobôd a princípy práva ozbrojeného konfliktu.

ISAF

PRÍRUČKA

ŠTATÚT VOJSK V OPERÁCII ISAF

Vojenská technická dohoda

(4. januára 2002) - výber

čl. I Všeobecné ustanovenia

- Dočasná vláda súhlasí s vytvorením misie a s jej úlohami. Zaväzuje sa poskytnúť jednotkám ISAF potrebnú podporu a všetky informácie týkajúce sa ich bezpečnosti.

čl. II Právomoci

- Pre všetok personál jednotiek ISAF a osoby v úzkom spojení s týmito jednotkami platia privilégia a imunita podľa Ustanovenia o privilégiách a imunitě osôb pod ochranou OSN z 13. 2. 1946.
- Všetky osoby užívajúce tieto privilégia budú rešpektovať zákony Afganistanu a budú sa dištancovať od aktivít, ktoré nie sú v súlade s mandátom ISAF.
- Ak personál jednotiek ISAF a osoby v úzkom spojení s týmito jednotkami spáchajú čin, ktorý nie je v súlade s Afgánskymi zákonmi podliehajú právomoci vlastných jednotiek.
- Personál jednotiek ISAF a osoby v úzkom spojení s týmito jednotkami sú imúnni voči zatknutiu miestnymi orgánmi. Ak budú zatknutí omylom musia byť okamži-

ISAF

PRÍRUČKA

te odovzdaní predstaviteľom ISAF-u. Predstavitelia dočasnej vlády súhlasia s tým, že členovia ISAF-u alebo osoby pod ich ochranou nebudú v žiadnom prípade odovzdaní do právomoci Medzinárodného trestného súdu alebo inej medzinárodnej organizácii bez priameho súhlasu príslušnej krajiny.

čl. III Zaistenie bezpečnosti, práva a poriadku

- Dočasná vláda sa zaväzuje, že preberá všetku zodpovednosť za zaistenie bezpečnosti, práva a poriadku v krajine.
- Jednotky Afganskej armády a policajné jednotky budú pôsobiť vo vopred dohodnutom priestore a nesmú svoje pozície opustiť bez predchádzajúceho súhlasu veliteľa jednotiek ISAF.
- Dočasná vláda sa zaväzuje, že neuskutoční žiadne vojenské zásahy v oblasti zodpovednosti jednotiek ISAF.

čl. IV. Zaujatie postavenia

- Dočasná vláda súhlasí s tým, že veliteľ jednotiek ISAF je oprávnený vykonať akékoľvek potrebné veliteľské opatrenie, vrátane rozhodnutia o použití sily, na ochranu jednotiek ISAF a zabezpečenia plnenia ich úloh.
- Dočasná vláda súhlasí s tým, že jednotky ISAF majú plnú voľnosť pohybu v rámci oblasti zodpovednosti, či už na zemi alebo vo vzduchu.

ISAF

PRÍRUČKA

- Veliteľ jednotiek ISAF má právo na vydanie rozkazov upresňujúcich riadenie dopravy v rámci oblasti zodpovednosti.

čl. VI. Označenie personálu ISAF

- Personál ISAF bude označený uniformou a môže byť ozbrojený, ak je na to oprávnený príslušnými rozkazmi.

čl. VII. Interpretácia

- Veliteľ jednotiek ISAF je najvyššia oprávnená osoba na interpretáciu tejto dohody.

ISAF

PRÍRUČKA

10 ZÁKLADNÝCH PRAVIDIEL SPRÁVANIA SA VOJAKA V OPERÁCII ISAF

1. Buď ustrojený, myslí a konaj takým spôsobom, ktorý je vhodný pre zachovanie dôstojnosti, dôveryhodnosti, bezúhonnosti, rešpektu a nestrannosti. Buď hrdý na to, že si príslušníkom vojsk operácie a nezneužívaj svoje postavenie.
2. Rešpektuj zákony hostiteľskej krajiny, miestnu kultúru, tradície, zvyky a praktiky.
3. Zaobchádzaj s občanmi hostiteľskej krajiny s rešpektom, zdvorilo a s rozvahou. Musíš mať na mysli, že si hosťom, ktorý má pomáhať. Nevyžaduj žiadne úsluhy, odmeny, či vecné dary.
4. Nezabávaj sa amorálne, nezneužívaj sexuálne, psychicky, či fyzicky miestnych obyvateľov (obzvlášť ženy a deti) alebo príslušníkov koalíčných síl.
5. Buď ohľaduplný a rešpektuj ľudské práva. Pomáhaj chorým a slabým. Neodplácaj a nepreukazuj nenávisť, obzvlášť pri styku s väzňami, zadržanými a zajatcami.
6. Dôsledne sa staraj o peňažné prostriedky, materiál a iné hodnoty NATO, ktoré ti boli zverené do užívania

ISAF

PRÍRUČKA

alebo opatery. Neobchoduj s nimi a nevyužívaj ich na vlastné obohatenie.

7. Preukazuj vojenskú zdvorilosť, náležitú pozornosť a takt voči každému príslušníkovi vlastnej jednotky a ostatných jednotiek koaličných síl s ohľadom na ich hodnotu, vierovyznanie, pohlavie a pôvod.
8. Buď ohľaduplný k životnému prostrediu hostiteľskej krajiny, vrátane živočíchov a vegetácie.
9. Nepožívaj alkoholické nápoje v nadmernom množstve a nežívaj žiadne drogy. (Pre slovenských vojakov ISAF platí zákaz požívania alkoholických nápojov.)
10. Buď opatrný a diskretný pri manipulovaní s dôvernými informáciami, hlavne s dôrazom na tie, ktoré by mohli ohroziť životy príslušníkov jednotiek NATO alebo ich povesť.

ISAF

DÔLEŽITÉ INFORMÁCIE

Multifunkčná ženijná rota a strážna jednotka KAF:

Dislokácia: letecká základňa KAF v Kandaháre, nadmorská výška 1036 m n. m.

Mesto Kandahár sa nachádza v juhovýchodnej oblasti Afganistanu, na križovatke hlavných ciest A1 a A75 a je hlavným mestom rovnomennej provincie, jednej z najväčších v Afganistane. Má približne 300 tis. obyvateľov a spolu s pakistanským Pěšavarom patrí k hlavným mestám Paštúnov. Provincia Kandahár patrila k baštám Talibanu a je jednou z najmenej pokojných oblastí Afganistanu.

ISAF

PRÍRUČKA

Možné riziká vyplývajúce z dislokácie jednotky:

- *zvýšené nebezpečenstvo ohrozenia raketovými, míno-metnými a teroristickými útokmi.*

Prevládajúce klimatické podmienky v Kandaháre:

Kontinentálne (studené zimy, horúce letá).

Priemerné denné teploty v zime: okolo 0° C (minimálne teploty dosahujú aj - 20° C).

Priemerné denné teploty v lete: viac ako 30° C (maximálne teploty v lete presahujú aj 45° C). Najviac zrážok je v mesiacoch december, január, február a marec. Leto a jeseň je prakticky bez zrážok.

Podnebie je prevažne suché s veľkými rozdielmi medzi dennou a nočnou teplotou. Od leta do polovice jesene prevláda veterné počasie (tzv „120-dňový vietor“).

Nie sú známe informácie o nebezpečenstve kontaminácie ovzdušia.

Možné riziká vyplývajúce z klimatických podmienok:

- *vznik prachových mračien zapríčinených silným vetrom a z toho plynúce ohrozenie zraku a dýchacích ciest,*
- *v letných mesiacoch nebezpečie prehriatia, úpalu a dehydratácie organizmu.*

Riziká ohrozenia zdravia:

Voda, pitný režim a potraviny:

Vzhľadom na kontamináciu povrchových vôd splaška-

ISAF

PRÍRUČKA

mi a ostatným odpadom môžu byť ohrozené aj podzemné vody. Ohrozené sú tiež verejné studne, ktoré sú bežným zdrojom pitnej vody. Tieto fakty treba brať do úvahy pri zabezpečení pitného režimu vzhľadom na klimatické podmienky (vodu piť len z preverených zdrojov)

V prípade potravín nie sú špecifické informácie o ich chemickej kontaminácii. Kontaminácia potravín z miestnych zdrojov môže hroziť z dôvodu iného hygienického štandardu pri ich spracovaní a zaobchádzaní s nimi.

Možné riziká:

- *pitie kontaminovanej vody,*
- *požívanie kontaminovaných potravín,*
- *poštípanie bodavým hmyzom, pavúkom alebo plazom, (pozri časť Opatrenia na minimalizáciu rizík ohrozujúcich zdravie),*

Spojenie:

Satelit: 008 707 639 562 14, 008 707 630 499 85

Mobil: 0093798206065

Fax: 008 707 639 562 15

e-mail: isaf-slovcon@armedforces.sk

Adresa:

Hodnosť, meno a priezvisko

Slovak NSE

Kandahar Air Base

BFPO 772

UNITED KINGDOM

ISAF

PRÍRUČKA

Strážna jednotka, OMLT, PRT Tarin Kowt, Uruzgan:

Dislokácia: základňa „Camp Holland“, pri meste Tarin Kowt, nadmorská výška 1324 m.

Tarin Kowt je hlavným mestom provincie Uruzgan (alebo tiež Oruzgan). Nachádza sa v južnej časti provincie na jednom z ľavých prítokov rieky Helmand. Je to malé, pomerne izolované mesto charakteristické vysokou prašnosťou. Má asi 10.000 obyvateľov z toho približne 2.000 irackých Arabov.

Základňa „Camp Holland“ sa nachádza na periférii mesta. Bola založená v lete roku 2004 ako predsunutá operačná základňa (Forward Operating Base - FOB Ripley) amerických špeciálnych jednotiek, amerických jednotiek civilných záležitostí (Civil Affairs) a expedičných jednotiek Národnej gardy USA štátu Iowa. Pomenovaná bola po Johnovi Walter Ripleyovi (bývalý dôstojník námornej pechoty USA, ktorý bol za svoje zásluhy v bojovom nasadení vyznamenaný viacerými vyznamenaniami). Holandské jednotky NATO základňu obsadili v lete roku 2006.

V súčasnosti sa základňa rozširuje z dôvodu príchodu ďalších amerických jednotiek.

Možné riziká vyplývajúce z dislokácie jednotky:

- *nebezpečenstvo teroristických útokov,*
- *nebezpečenstvo raketových a samovražedných útokov, IED a útokov ostreľovačov z mesta Tarin Kowt.*

Prevládajúce klimatické podmienky sú podobné ako v Kandaháre, avšak oblasť je charakterizovaná zvýšenou prašnosťou.

ISAF

PRÍRUČKA

Priemerné **denné teploty v zime**: okolo 0° C (minimálne teploty dosahujú aj - 20° C).

Priemerné **denné teploty v lete**: viac ako 30° C (maximálne teploty v lete presahujú aj 45° C). Najviac zrážok je v mesiacoch december, január, február a marec. Leto a jeseň je prakticky bez zrážok.

Nie sú známe informácie o nebezpečenstve kontaminácie ovzdušia.

Možné riziká vyplývajúce z klimatických podmienok:

- *vznik prachových mračien zapríčinených vetrom a z toho plynúce ohrozenie zraku a dýchacích ciest,*
- *v letných mesiacoch nebezpečie prehriatia, úpalu a dehydratácie organizmu.*

Riziká ohrozenia zdravia:

- *pitie kontaminovanej vody,*
- *požívanie kontaminovaných potravín,*
- *poštípanie bodavým hmyzom, pavúkom alebo plazom, (pozri časť Opatrenia na minimalizáciu rizík ohrozujúcich zdravie),*
- *ohrozenie zraku a dýchacieho ústrojenstva vplyvom vysokej prašnosti,*
- *osobný kontakt s miestnym obyvateľstvom pri prehliadkach, zvlášť pri kontrole zranených osôb (často otvorené zlomeniny, priestrely alebo bodno-sečné poranenia.*

Povrchové vody sú spravidla kontaminované splaškami a ostatným odpadom. Podobne ohrozené sú aj podzemné vody a verejné studne, ktoré sú bežným zdrojom

ISAF

PRÍRUČKA

pitnej vody. Tieto fakty treba brať do úvahy pri zabezpečení pitného režimu (vodu piť len z preverených zdrojov).

V prípade potravín nie sú špecifické informácie o ich chemickej kontaminácii. Kontaminácia potravín z miestnych zdrojov môže hroziť z dôvodu iného hygienického štandardu pri ich spracovaní a zaobchádzaní s nimi.

Spojenie:

Satelit: 00870 7630 49 981

Mob: +93794427714

e-mail: isaf-slovcon-tk@armedforces.sk

Adresa:

hodnosť, meno a priezvisko

NAPO 115

3509 VP UTRECHT

NEDERLAND

ISAF

PRÍRUČKA

Strážna jednotka Deh Rawood (tiež Deh Rahwod alebo Dihrawud), Uruzgan:

Dislokácia: základňa „Camp Hadrian“, pri meste Deh Rawood, nadmorská výška 1075 m.

Mesto Deh Rawood je sídlom správy rovnomenného okresu v provincii Uruzgan. Nachádza sa na ľavom brehu rieky Helmand asi 60 km západne od hlavného mesta provincie Tarin Kowt. Ráz krajiny v okolí mesta je vidiecky s veľmi málo vybudovanými cestami. Okres je obývaný prevažne Paštúnmi. V začiatkoch americkej invázie do Afganistanu bola táto oblasť považovaná za jednu z bašt Talibanu.

Základňa „Camp Hadrian“ sa nachádza blízko mesta a je domovskou základňou holandských síl NATO. V jej blízkosti sa nachádza aj skôr založená základňa amerických a afganských ozbrojených síl.

Možné riziká vyplývajúce z dislokácie jednotky:

- *nebezpečenstvo teroristických útokov.*

Prevládajúce klimatické podmienky sú podobné ako v Kandaháre, avšak oblasť je charakterizovaná zvýšenou prašnosťou.

Priemerné **denné teploty v zime**: okolo 0° C (minimálne teploty dosahujú aj - 20° C).

Priemerné **denné teploty v lete**: viac ako 30° C (maximálne teploty v lete presahujú aj 45° C). Najviac zrážok

PRÍRUČKA

je v mesiacoch december, január, február a marec. Leto a jeseň je prakticky bez zrážok.

Nie sú známe informácie o nebezpečenstve kontaminácie ovzdušia.

Možné riziká vyplývajúce z klimatických podmienok:

- *vznik prachových mračien zapríčinených vetrom a z toho plynúce ohrozenie zraku a dýchacích ciest,*
- *v letných mesiacoch nebezpečie prehriatia, úpalu a dehydratácie organizmu.*

Riziká ohrozenia zdravia:

- *pitie kontaminovanej vody,*
- *požívanie kontaminovaných potravín,*
- *poštípanie bodavým hmyzom, pavúkom alebo plazom, (pozri časť Opatrenia na minimalizáciu rizík ohrozujúcich zdravie),*
- *ohrozenie zraku a dýchacieho ústrojenstva vplyvom vysokej prašnosti.*

Povrchové vody sú spravidla kontaminované splaškami a ostatným odpadom. Podobne ohrozené sú aj podzemné vody a verejné studne, ktoré sú bežným zdrojom pitnej vody. Tieto fakty treba brať do úvahy pri zabezpečení pitného režimu (vodu piť len z preverených zdrojov).

V prípade potravín nie sú špecifické informácie o ich chemickej kontaminácii. Kontaminácia potravín z miest-

ISAF

PRÍRUČKA

nych zdrojov môže hroziť z dôvodu iného hygienického štandardu pri ich spracovaní a zaobchádzaní s nimi.

Spojenie:

Satelit: 00870 7644 52 859

e-mail: isaf-slovcon-tk@armedforces.sk

Adresa:

hodnosť, meno a priezvisko

NAPO 115

3509 VP UTRECHT

NEDERLAND

ISAF

PRÍRUČKA

Fonetická tabuľka

písm.	fonet. prepis
A	ALPHA
B	BRAVO
C	CHARLIE
D	DELTA
E	ECHO
F	FOXTROT
G	GOLF
H	HOTEL
I	INDIA
J	JULIET
K	KILO
L	LIMA
M	MIKE
N	NOVEMBER
O	OSCAR
P	PAPA
Q	QUEBEC
R	ROMEO

písm./číslo	fonet. prepis
S	SIERA
T	TANGO
U	UNIFORM
V	VICTOR
W	WHISKEY
X	X-RAY
Y	YENKEE
Z	ZULU
0	ZERO
1	ONE
2	TWO
3	THREE
4	FOUR
5	FIVE
6	SIX
7	SEVEN
8	EIGHT
9	NINE

ISAF

PRÍRUČKA

PRAVIDLÁ SPRÁVANIA SA K MIESTNEJ KOMUNITE A K OPAČNÉMU POHLAVIU

Miestne obyvateľstvo:

- pokiaľ možno vyhýbať sa kontaktom s miestnymi obyvateľmi (podľa SOP sú iné ako formálne kontakty s miestnym obyvateľstvom zakázané),
- v prípade kontaktov sa správať slušne, dôstojne (neponižovať, neurážať, vypočuť), neposkytovať vyhlásenia pre novinárov a miestnych predstaviteľov, nezaujímať stanovisko – udržiavať formálnu nestrannosť,
- neoslovovať osamotené ženy (v žiadnom prípade sa nedotýkať žien – považuje sa to za zneuctenie ženy a urážku jej muža),
- nefotiť ženy, pokiaľ k tomu nedajú výslovný súhlas.

Osoby opačného pohlavia vo vlastnej jednotke a v koalíčných silách:

- rešpektovať ich,
- pri komunikácii dôsledne rešpektovať hodnotu,
- neponižovať a nezvýhodňovať na základe pohlavia,
- sexuálne obťažovanie je jedným z najväznejších prečinov, ktorého následkom môže byť aj trestné stíhanie.

ISAF

Plánovací kalendář 2009

 dni pracovního pokoja

 štátné sviatky

Mesiac	JANUÁR							FEBRUÁR							MAREC							APRIL							MÁJ							JÚN						
Týždeň	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27															
Po		5	12	19	26		2	9	16	23	30		2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25	1	8	15	22	29											
Ut				6	13	20	27		3	10	17	24		3	10	17	24	31		7	14	21	28		5	12	19	26	2	9	16	23	30									
St					7	14	21	28		4	11	18	25		4	11	18	25		1	8	15	22	29		6	13	20	27	3	10	17	24									
Štv		1	8	15	22	29		5	12	19	26		5	12	19	26		2	9	16	23	30		7	14	21	28	4	11	18	25											
Pia	2	9	16	23	30		6	13	20	27		6	13	20	27		3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26												
So	3	10	17	24	31		7	14	21	28		7	14	21	28		4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27												
Ne	4	11	18	25		1	8	15	22		1	8	15	22	29		5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28												
Pracovné dni	20							20							22							20							19							22						

Mesiac	JÚL							AUGUST							SEPTEMBER							OKTÓBER							NOVEMBER							DECEMBER						
Týždeň	27	28	29	30	31	31	32	33	34	35	36	36	37	38	39	40	40	41	42	43	44	44	45	46	47	48	49	49	50	51	52	53										
Po		6	13	20	27		3	10	17	24	31		7	14	21	28		5	12	19	26		2	9	16	23	30		7	14	21	28										
Ut			7	14	21	28		4	11	18	25		1	8	15	22	29		6	13	20	27		3	10	17	24		1	8	15	22	29									
St		1	8	15	22	29		5	12	19	26		2	9	16	23	30		7	14	21	28		4	11	18	25		2	9	16	23	30									
Štv		2	9	16	23	30		6	13	20	27		3	10	17	24		1	8	15	22	29		5	12	19	26		3	10	17	24	31									
Pia	3	10	17	24	31		7	14	21	28		4	11	18	25		2	9	16	23	30		6	13	20	27		4	11	18	25											
So	4	11	18	25		1	8	15	22	29		5	12	19	26		3	10	17	24	31		7	14	21	28		5	12	19	26											
Ne	5	12	19	26		2	9	16	23	30		6	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29		6	13	20	27											
Pracovné dni	23							21							20							22							20							21						

Plánovací kalendár 2010

 dni pracovného pokoja

 štátne sviatky

Mesiac	JANUÁR							FEBRUÁR							MAREC							APRÍL							MÁJ							JÚN						
Týždeň	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	14	15	16	17	18	18	19	20	21	22	23	23	24	25	26	27												
Po	4	11	18	25	1	8	15	22	1	8	15	22	29			5	12	19	26		3	10	17	24	31		7	14	21	28												
Ut	5	12	19	26	2	9	16	23	2	9	16	23	30			6	13	20	27		4	11	18	25		1	8	15	22	29												
St	6	13	20	27	3	10	17	24	3	10	17	24	31			7	14	21	28		5	12	19	26		2	9	16	23	30												
Štv	7	14	21	28	4	11	18	25	4	11	18	25			1	8	15	22	29		6	13	20	27		3	10	17	24													
Pia	1	8	15	22	29	5	12	19	26	5	12	19	26			2	9	16	23	30		7	14	21	28		4	11	18	25												
So	2	9	16	23	30	6	13	20	27	6	13	20	27			3	10	17	24		1	8	15	22	29		5	12	19	26												
Ne	3	10	17	24	31	7	14	21	28	7	14	21	28			4	11	18	25		2	9	16	23	30		6	13	20	27												
Pracovné dni	19							20							23							20							21							22						

Mesiac	JÚL							AUGUST							SEPTEMBER							OKTÓBER							NOVEMBER							DECEMBER						
Týždeň	27	28	29	30	31	31	32	33	34	35	36	36	37	38	39	40	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53												
Po	5	12	19	26			2	9	16	23	30		6	13	20	27		4	11	18	25	1	8	15	22	29		6	13	20	27											
Ut	6	13	20	27			3	10	17	24	31		7	14	21	28		5	12	19	26	2	9	16	23	30		7	14	21	28											
St	7	14	21	28			4	11	18	25		1	8	15	22	29		6	13	20	27	3	10	17	24		1	8	15	22	29											
Štv	1	8	15	22	29			5	12	19	26		2	9	16	23	30		7	14	21	28	4	11	18	25		2	9	16	23	30										
Pia	2	9	16	23	30			6	13	20	27		3	10	17	24		1	8	15	22	29	5	12	19	26		3	10	17	24	31										
So	3	10	17	24	31			7	14	21	28		4	11	18	25		2	9	16	23	30	6	13	20	27		4	11	18	25											
Ne	4	11	18	25			1	8	15	22	29		5	12	19	26		3	10	17	24	31	7	14	21	28		5	12	19	26											
Pracovné dni	21							22							20							21							21							22						

PRÍRUČKA

Vojenská operácia ISAF nie je priamo vojnovou operáciou, avšak aj tak treba dbať na rešpektovanie noriem a princípov práva ozbrojeného konfliktu!

Zabráň porušovaniu noriem a princípov práva ozbrojeného konfliktu!

Všetky podozrenia na ich porušenie nahlás svojmu nadriadenému!

VŠEOBECNÁ DEKLARÁCIA ĽUDSKÝCH PRÁV

(prijatá na zasadaní III. Valného zhromaždenia OSN
10. decembra 1948)

„Článok 3

Každý má právo na život, slobodu a osobnú bezpečnosť.

Článok 5

Nikto nesmie byť podrobovaný mučeniu alebo krutému neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestu.“

ISAF

PRÍRUČKA

PRÁVO OZBROJENÉHO KONFLIKTU

PRINCÍPY PRÁVA OZBROJENÉHO KONFLIKTU

- 1. Nevyhnutné vojenské opatrenie** – môžeš použiť potrebnú a nevyhnutnú silu na získanie vojenskej výhody.
- 2. Právna regulácia** – môžeš použiť len také zbrane, prostriedky a spôsoby vedenia bojovej činnosti, ktoré nie sú zakázané.
- 3. Rozlíšenie** – pri použití sily musíš dôsledne rozlišovať medzi komбатantmi (všetci vojaci podieľajúci sa akýmkoľvek spôsobom na vedení vojenskej operácie) a nekomбатantmi (zdravotnícky, duchovný personál, vojnoví korenšpodenti), medzi civilnými a vojenskými osobami a objektmi.
- 4. Primeranosť** – môžeš použiť len také prostriedky a spôsoby vedenia bojovej činnosti, ktorých použitie nebude mať neprimerané dôsledky na životy a zdravie nekomбатantov, civilných osôb a na civilné alebo inak chránené objekty a životné prostredie.
- 5. Humanita** – nespôsobuj nadmerné a zbytočné utrpenie ľuďom, správaj sa ľudsky ku všetkým osobám, ktoré sú postihnuté konfliktom (zranení, chorí, zajatci, zadržaní, civilné osoby).

ISAF

PRÍRUČKA

PRAVIDLÁ SPRÁVANIA SA V BOJI

1. Bojuj len proti kombatantom!
2. Útoč len na vojenské ciele!
3. Ušetri civilné osoby a objekty!
4. Obmedz ničenie len na to, čo si vynucuje splnenie tvojej úlohy!
5. Neupravuj svoju zbraň alebo muníciu tak, aby spôsobili nadmerné utrpenie!

PRAVIDLÁ ZAOBCHÁDZANIA S OBEŤAMI KONFLIKTOV

OBETE KONFLIKTOV:

1. Zranení kombatanti (vlastní aj protivníka)
2. Stroskotanci (aj posádky lietadiel)
3. Zajatci
4. Civilné osoby

ISAF

PRÍRUČKA

ZRANENÍ KOMBATANTI:

Odzbrojit!

Poskytnúť pomoc!

Odovzdať nadriadenému alebo zdravotníckemu personálu!

STROSKOTANCI:

Odzbrojit!

Ušetriť!

Poskytnúť pomoc, správať sa humánne a chrániť!

Odovzdať nadriadenému!

KOMBATANTI, KTORÍ SA VZDÁVAJÚ:

Ušetriť!

Odzbrojit!

Správať sa humánne a chrániť!

Odovzdať nadriadenému!

CIVILNÉ OSOBY:

Rešpektovať ich práva!

Rešpektovať ich majetok (neničiť, nekradnúť, neplieniť)!

Zaobchádzať humánne a chrániť (pomsta a branie rukojemníkov je zakázané)!

ISAF

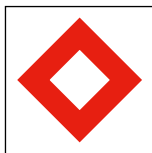
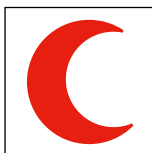
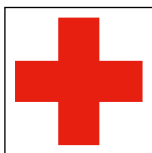

PRÍRUČKA

ROZoznÁVACIE ZNAKY A ČINNOSŤ VOJAKOV

Pri plnení úloh v priestore operácie sa môžeš stretnúť s medzinárodne platnými znakmi na ktoré treba správne reagovať.

VOJENSKÁ A CIVILNÁ ZDRAVOTNÍCKA SLUŽBA, DUCHOVNÝ PERSONÁL V OZBROJENÝCH SILÁCH

Ak nie je stanovené inak:

1. Umožni takto označeným osobám plniť ich úlohy.
2. Nevstupuj do takto označených budov, zariadení a objektov a nenič ich.
3. Umožni takto označeným vozidlám, lodiam a lietadlám pokračovať v ceste.
4. Každé podozrenie na zneužitie znakov hlás svojmu veliteľovi!

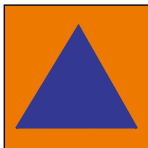
ISAF

PRÍRUČKA

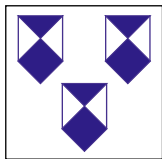
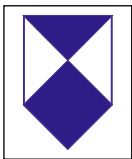
CIVILNÁ OBRANA

Ak nie je stanovené inak:

1. Umožni takto označeným osobám plniť ich úlohy.
2. Nevstupuj do takto označených budov, zariadení a objektov a nenič ich.
3. Umožni takto označeným vozidlám, lodiam a lietadlám pokračovať v ceste.
4. Každé podozrenie na zneužitie znaku hlás svojmu veliteľovi!

KULTÚRNE HODNOTY (KULTÚRNE PAMIATKY, ARCHÍVY A POD.), PERSONÁL NA OCHRANU KULTÚRNYCH HODNÔT

Ak nie je stanovené inak:

1. Umožni takto označeným osobám plniť ich úlohy.
2. Nevstupuj do takto označených budov, zariadení a objektov a nenič ich.

ISAF

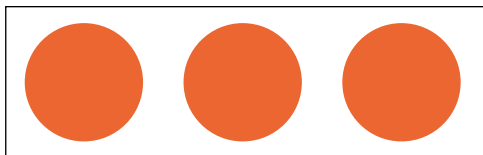

PRÍRUČKA

3. Umožni takto označeným vozidlám, lodiam a lietadlám pokračovať v ceste.
4. Každé podozrenie na zneužitie znaku hlás svojmu veliteľovi!

STAVBY A ZARIADENIA OBSAHUJÚCE NEBEZPEČNÉ SILY (priehrady, jadrové elektrárne, sklady nebezpečných látok)

Ak nie je stanovené inak:

1. Nevstupuj do takto označených budov, zariadení a objektov a nenič ich.
2. Každé podozrenie na zneužitie znaku hlás svojmu veliteľovi!

ISAF

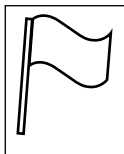

PRÍRUČKA

BIELA VLAJKA – VLAJKA PRÍMERIA ALEBO OZNAČENIE PARLAMENTÁRA

Pravidlá správania sa:

1. Takto označenú osobu ušetri, prekontroluj, odzbroj a odovzdaj svojmu veliteľovi.
2. Takto označené vozidlá, lode a lietadlá ušetri, prekontroluj, odzbroj a odovzdaj svojmu veliteľovi.
3. Každé podozrenie na zneužitie znaku hlás svojmu veliteľovi!

OZNAČENIE TÁBORA VOJNOVÝCH ZAJATCOV (PW, PG) A INTERNAČNÝCH TÁBOROV (IC)

Ak nie je stanovené inak:

1. Nevstupuj do takto označených budov, zariadení a objektov a nenič ich.
2. Každé podozrenie na zneužitie znaku hlás svojmu veliteľovi!

PRÍRUČKA

PRAVIDLÁ POUŽITIA SILY V ISAF (pravidlá nasadenia - Rules of engagement - ROE)

PRINCÍPY

Vojenské jednotky a vojaci ISAF majú právo použiť silu v súlade s nasledujúcimi princípmi:

- právo na sebaobranu
- primeranosť a použitie minimálnej potrebnej sily,
- súlad s medzinárodným právom a právom ozbrojeného konfliktu

PRAVIDLÁ POUŽITIA SILY

Sily ISAF majú právo:

- zastaviť a prehľadať (osoby a dopravné prostriedky)
- zadržať (osoby a dopravné prostriedky),
- vytvoriť bezpečnostné zóny a obmedziť alebo zakázať pobyt a pohyb v nich,
- **použiť silu na:**
  - obranu vlastných ozbrojených síl, osôb so špeciálnym štatútom a majetku so špeciálnym štatútom,
  - vedenie vojenských operácií na monitorovanie,

ISAF

PRÍRUČKA

overovanie a zaistenie implementácie rezolúcie BR OSN 1386/2001 a nasledujúcich, Vojenskej technickej dohody a ďalších záväzkov,,

- zadržať, odkloniť alebo použiť lietadlá (keď schváli príslušný orgán),
- použiť varovnú strelbu.

Použitie sily, ktorého následkom môže byť usmrtenie:

- **je povolené v sebaobrane alebo proti osobám, ktoré používajú alebo hrozia použitím prostriedkov a zbraní, ktorého následkom môže byť smrť vojakov vlastnej jednotky alebo vojakov koalíčných síl ISAF, osôb so špeciálnym štatútom alebo majetku ktorý má špeciálny štatút.**

Sebaobrana:

Každá osoba má právo na sebaobranu. Pravidlá nasadenia ISAF umožňujú použiť zbraň pri plnení operačných úloh v sebaobrane a na ochranu života inej osoby voči ktorej je vedený útok a hrozí bezprostredné ohrozenie života.

Použitie zbrane musí byť :

- **nevyhnutné** (nie je iná možnosť),
- **primerané** (limitované stupňom, intenzitou a dobou

ISAF

PRÍRUČKA

- trvania ohrozenia),
- **bezprostredné** (potreba použitia okamžite).

Minimum použitia sily pri CRC (Crowd Remove Control - potlačenie davu):

Príslušníci ISAF sú oprávnení použiť silu pri CRC operáciách avšak táto musí byť adekvátne a proporcionálne nevyhnutná na splnenie úlohy (zahŕňa aj použitie sily, ktorá môže spôsobiť smrť).

Minimum použitia sily zahŕňa:

- slovnú výzvu na upustenie od konania,
- použitie CRC prostriedkov,
- použitie varovného výstrelu,
- použitie zbrane v súlade s pravidlami nasadenia.

ISAF

PRÍRUČKA

PRÁVNE ASPEKTY ZODPOVEDNOSTI

za konanie vojaka Ozbroyených síl SR vo vojenskej operácii

ZÁVÄZNÉ PRÁVO:

- medzinárodné právo (najmä právo ozbrojeného konfliktu a právo na ochranu základných ľudských práv a slobôd),
- právo Slovenskej republiky,
- právo prijímajúcej krajiny.

Jurisdikcia (úradná právomoc, predovšetkým súdna):

V prijímajúcom štáte platí **spoločná jurisdikcia s prednostným uplatnením právomoci slovenských vyšetrovacích a súdnych orgánov**. To znamená, že každé riešenie porušenia pravidiel prednostne riešia príslušné orgány Slovenskej republiky (priestupky spravidla veliteľ, trestné činy príslušný vyšetrovateľ a súd Slovenskej republiky). Slovenského vojaka ISAF môže vydať k stíhaniu miestnymi alebo medzinárodnými orgánmi iba príslušný orgán Slovenskej republiky. Vojak ISAF má imunita voči zatknutiu a zadržaniu miestnymi súdmi ak ide o činy spojené s výkonom služobných povinností.

ISAF

PRÍRUČKA

Vojaci ISAF sú povinní rešpektovať zákony, kultúru a tradície prijímajúceho štátu.

Zodpovednosť:

- osoba, ktorá sa konania v rozpore s právnymi normami dopustila alebo takéto konanie nariadila,
- podľa právneho poriadku Slovenskej republiky a podľa medzinárodného práva.

POUŽITIE DONUCOVACÍCH PROSTRIEDKOV Z HLADISKA VNÚTROŠTÁTNEHO PRÁVA

Zákon č. 321/2002 o ozbrojených silách Slovenskej republiky

„Druhy donucovacích prostriedkov a ich použitie

§ 14

(1) Vojak môže pri plnení úloh ozbrojených síl vo výkone poriadkovej, strážnej, eskortnej alebo dozornej služby použiť donucovacie prostriedky, ktorými na účely tohto zákona sú

- a) hmaty, chvaty, údery a kopy sebaobrany,*
- b) použitie služobného psa,*
- c) bodná zbraň alebo sečná zbraň,*

ISAF

PRÍRUČKA

- d) úder zbraňou,
- e) hrozba zbraňou,
- f) varovný výstrel do vzduchu,
- g) strelná zbraň.

(2) Zamestnanec, ktorý sa podieľa na plnení úloh ozbrojených síl a je zaradený na výkon strážnej služby alebo dozornej služby, môže pri jej výkone použiť donucovacie prostriedky podľa odseku 1 v tých prípadoch a za tých istých podmienok ako vojak.

§ 15

(1) Pred použitím donucovacích prostriedkov je vojak povinný osobu, proti ktorej zakročuje, vyzvať, aby upustila od protiprávneho konania s výstrahou, že bude použitý niektorý z donucovacích prostriedkov. Od výzvy a výstrahy môže vojak upustiť iba v prípade, keď je sám napadnutý alebo je ohrozený život alebo zdravie inej osoby a vec neznesie odklad, alebo tomu bránia iné okolnosti.

(2) O tom, ktorý z donucovacích prostriedkov vojak použije, rozhoduje podľa konkrétnej situácie tak, aby dosiahol účel sledovaný zákrokom a použitý donucovací prostriedok a intenzita jeho použitia neboli zjavne nepriemerané nebezpečnosti útoku.

PRÍRUČKA

(3) Pri zákroku proti tehotnej žene, osobe vysokého veku, osobe so zjavnou telesnou chybou alebo chorobou a proti osobe mladšej ako 15 rokov je vojak oprávnený použiť z donucovacích prostriedkov iba hmaty a chvaty. Ostatné donucovacie prostriedky je vojak oprávnený použiť len vtedy, keď útok týchto osôb bezprostredne ohrozuje životy alebo zdravie iných osôb alebo vojaka alebo hrozí závažná škoda na majetku a nebezpečenstvo nemožno odvrátiť inak.

§ 16

Použitie strelnej zbrane

(1) Vojak môže použiť strelnú zbraň pri výkone poriadkovej, strážnej, eskortnej alebo dozornej služby,

- a) ak ide o nutnú obranu alebo o krajnú núdzu,*
- b) na odvrátenie nebezpečného útoku alebo na odvrátenie priamo hroziaceho nebezpečenstva útoku, ktoré ohrozujú strážený objekt alebo strážené stanovište, a to po márnej výzve, aby sa upustilo od útoku,*
- c) na zamedzenie úteku zo stráženého objektu alebo stráženého stanovišta ozbrojenej osobe alebo osobe dôvodne podozrivej zo spáchania obzvlášť závažného trestného činu, ktorú nemožno iným spôsobom zadržať.*

(2) Pred použitím strelnej zbrane je vojak povinný vyzvať osobu, proti ktorej zakračuje, aby upustila od pro-

ISAF

PRÍRUČKA

tiprávneho konania s výstrahou, že bude použitá strelná zbraň. Pred použitím strelnej zbrane je vojak povinný použiť aj varovný výstrel. Od výstrahy zvolaním "Stoj!", "Stoj, lebo strelím!" a varovného výstrelu do vzduchu môže vojak upustiť len v prípade, ak je sám napadnutý alebo ak je ohrozený život alebo zdravie inej osoby, alebo vec nenesie odklad.

(3) Pri použití strelnej zbrane je vojak povinný dbať na potrebnú opatrnosť, najmä aby čo najviac šetril život osoby, proti ktorej zákrok smeruje, a aby nebol ohrozený život ani zdravie iných osôb.

(4) Použitie strelnej zbrane vojakmi vyslanými mimo územia Slovenskej republiky sa spravuje medzinárodnými zmluvami vojenskej povahy, ktorými je Slovenská republika viazaná, a ďalšími jej medzinárodnými záväzkami."

ISAF

Vylúčenie protiprávnosti činu:

Okrem uvedeného treba pripomenúť aj situácie, kedy okolnosti vylučujú protiprávnosť činu. Ide o situácie, ktoré zákon č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov charakterizuje ako **nutnú obranu a krajnú núdzu.**

PRÍRUČKA

Nutná obrana:

Čin inak trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený trestným zákonom, ak nebola obrana celkom zjavne neprimeraná útoku nie je trestným činom. Aj za situácie, keď obrana bola zjavne neprimeraná útoku nemusí ísť o trestný čin ak človek konal v silnom rozrušení spôsobeným útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia:

- pri nutnej obrane ide o **odvrátenie nebezpečenstva, ktoré vzniká útokom človeka**, pričom obrana je namierená proti útočníkovi,
- **útokom je** protiprávne konanie človeka proti životu a zdraviu ďalších osôb, proti majetku a hodnotám,
- **obrana** smeruje proti útočníkovi (proti integrite jeho osobnosti) a musí prebiehať súčasne s útokom (ak útok skončil, môže ísť o odplatu),
- Napr. použitie strelnej alebo bodnej zbrane proti útočníkovi, ktorý je ozbrojený zbraňou (strelná zbraň, granát, bomba alebo iná zbraň), ktorú chce zjavne použiť proti mne, inej osobe alebo proti objektu kde sú ľudia alebo životne dôležité zariadenia so zjavným cieľom zničiť, zraniť alebo zabiť.

ISAF

Krajná núdza:

Čin inak trestný, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu, ktorý chráni trestný zákon, ak nebolo možné toto nebezpečenstvo odvrátiť inak alebo spôsobený následok je zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil nie je trestným činom. Nie je však o krajinu núdzu ak ten, komu nebezpečenstvo priamo hrozilo, bol podľa všeobecne záväzného predpisu povinný ho znášať:

- **konaním v krajnej núdzi je adekvátna reakcia na nebezpečenstvo hroziace životu a zdraviu ľudí, hodnotám a majetku,**
- pri krajnej núdzi ide o **odvrátenie nebezpečenstva, ktoré môže byť spôsobené prírodnou silou** (povodeň, požiar, lavína a pod.), **človekom** (pri dopravnej nehode, nepríčetná osoba) **a ďalšími skutočnosťami** (elektrická energia, plyn, para a pod.),
- konaním v krajnej núdzi nie je ak nebezpečenstvo bolo možné odvrátiť inak a včas alebo ak spôsobený následok je zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil.

PRÍRUČKA

OPATRENIA NA MINIMALIZÁCIU RIZÍK OHROZUJÚCICH ZDRAVIE

Možné zdravotné riziká:

1. Vysoké teploty a slnečné žiarenie

Vplyvom vysokej teploty sa narúšajú mechanizmy regulujúce telesnú teplotu a vnútorné prostredie organizmu. Suchosť a vysoká prašnosť spôsobujú ochorenia horných dýchacích ciest a zápal spojiviek.

Opatrenia:

- Používaj ochranné slnečné okuliare s dostatočným ÚV filtrom, min. 400 nm! Okuliare si treba vopred osobne vyskúšať a prispôbiť veľkosti tváre, nositelia dioptrických okuliarov musia tento problém riešiť individuálne.
- V prašnom prostredí si dýchacie cesty (nos, ústa) chráň šatkou, prípadne rúškou!
- Hlavu si vždy chráň pokrývkou, používaj predpísaný odev a obuv!
- Na ochranu pokožky pred slnečným žiarením používaj ochranné prípravky s UV filtrom, proti bodavému hmyz prípravky s repelentným účinkom! Pery si natieraj balzomom na pery s ÚV filtrom!
- Na opudenie bodavého hmyzu z ochranného odevu

ISAF

PRÍRUČKA

používaj impregnačný prostriedok! Spravidla je možné použiť prípravok aj na ochranu pokožky.

Pri výskyte príznakov (bolesti hlavy, únava, nutkanie na vracanie, závraty, začervenaná pokožka, pálenie očí a pod.) vždy vyhľadaj zdravotnícku pomoc!

2. Voda

Vo vode prežívajú najčastejšie pôvodcovia črevných ochorení (cholera, týfus, dyzentéria, salmonelóza). Pitím znečistenej vody sa človek môže nakaziť. Znečistená voda podmieňuje aj vznik parazitárnych ochorení (schistosomiáza), ktoré môžu do organizmu preniknúť aj cez neporušenú pokožku pri kúpaní vo voľnej prírode.

Všeobecné príznaky črevných ochorení:

- bolesti brucha, často kŕčovitého charakteru
- časté hnačkové stolice
- nevoľnosť, pocit na zvracanie až vracanie
- zvýšená teplota, bolesti hlavy, telesná slabosť

Opatrenia:

- Dodržiavaj pitný režim, svoju polnú fľašu si pravidelne dezinfikuj!
- Pri plnení úloh mimo jednotky nezabudni si so sebou zobrať vždy dostatočné množstvo zdravotne bezpečnej vody!

ISAF

PRÍRUČKA

- Za zdravotne bezpečnú považuj len vodu dodávanú z centrálnych preverených zdrojov, ktorú zabezpečuje proviantná služba tvojej jednotky!
- Pri používaní balenej vody určenej na pitie pi len vodu z nepoškodených balení!
- Nikdy nepi vodu z nepreverených zdrojov (v prípade krajnej núdze len po úprave dezinfekčnými tabletami)!
- Nikdy sa nekúp v neznámej vode vo voľnej prírode (oázy, stojaté vody, vodné nádrže, zavlažovacie kanály a pod.)!
- Umývaj sa, (resp. kúp sa) len v zariadeniach na to určených!

3. Potraviny

Po vode sú druhým najzávažnejším možným zdrojom ochorenia zažívacieho traktu. Najčastejšie črevné ochorenia aj so všeobecnými príznakmi boli popísané v predchádzajúcej časti. Medzi ďalšie závažné ochorenia, ktoré sa prenášajú potravinami, patrí vírusový zápal pečene typu A.

Zdrojom ochorenia je človek, ktorý vylučuje pôvodcu ochorenia stolicou. K prenosu dochádza hrubým porušením zásad osobnej hygieny (neumytím si rúk po stolici) a následnou kontamináciou predmetov (znečis-

ISAF

PRÍRUČKA

tením), s ktorými chorý prichádza denne do styku, ako aj možným zavlečením pôvodcu ochorenia do stravy.

Príznaky ochorenia:

- zvýšená teplota,
- nechutenstvo odpor k masným jedlám,
- tmavý moč, svetlá stolica,
- žlté sfarbenie očného belma, sliznice ústnej dutiny, pokožky.

Inkubačná doba je najčastejšie 14 až 15 dní, ale môže byť až 50 dní. V súčasnom období najúčinnjším preventívnym opatrením proti tomuto ochoreniu je očkovanie, ktoré bolo aplikované všetkým vojakom pred nástupom na misiu.

Opatrenia:

- Pred každou konzumáciou jedla si vždy dôkladne umy ruky v zdravotnej bezpečnej vode!
- Po každej malej aj veľkej potrebe (použití WC) si vždy umy ruky v zdravotne bezpečnej vode!
- Zásadne konzumuj len stravu vydávanú svojou jednotkou!
- Nikdy nekonzumuj stravu z iných zdrojov (od miestneho obyvateľstva, trhovísk, z voľnej prírody a náhodne získanú)!

ISAF

PRÍRUČKA

- Nekonzumuj potraviny podávané miestnymi obyvateľmi (zvlášť opečené mleté mäso na ražni, vnútornosti, baraní mozog, mrazené morské a sladkovodné ryby)
- Centrálne pripravované jedlo ihneď skonzumuj, vydanú stravnú dávku skonzumuj v určenom čase!
- Nevytváraj si zbytočné zásoby, pamätaj, že potraviny podliehajú rýchlo skaze! Zvyšky jedla priťahujú živočíšnych škodcov do životného priestoru jednotky.
- Pri nutnosti skladovania potravín sa riad' podľa pokynov veliteľa, resp. proviantnej služby!
- Zvyšky stravy odkladaj do vopred určených uzavretých nádob, v prípade nutnosti ich zakop, znížiš tak výrazne riziko prenosu nákaz hľodavcami a hmyzom!

4. Sexuálne prenosné ochorenia

Medzi sexuálne prenosné ochorenia patria najmä kvapavka, syfilis a HIV/AIDS. Pôvodcovia ochorenia sa nachádzajú v krvi a telesných tekutinách (sliny, sperma, pošvový sekret) a prenášajú sa najčastejšie nechráneným sexuálnym stykom.

Ochorenie HIV/AIDS sa okrem prenosu pohlavným stykom prenáša aj krvnou cestou (infikovanou krvou pri transfúzii, infikovaným ihlami po vnútrožilnej aplikácii drog, nesterilnými lekárskeymi nástrojmi a pod.).

ISAF

PRÍRUČKA

Opatrenia:

- Vyvaruj sa akéhokoľvek pohlavného styku (najmä nechráneného)!
- Lekárske vyšetrenie a ošetrovanie vyžaduj len od zdravotnej služby misie!
- Vyvaruj sa akupunktúry, tetovania a zákrokov miestnych ľudových liečiteľov!

5. Ostatné zdravotné riziká

- uhryznutie plazom, hlodavcom a uštipnutie hmyzom a pavúkmi,
- ochorenia prenášané hmyzom.

Opatrenia:

- Nikdy sa nepohybuj bosý!
- Vyhýbaj sa plazom, nikdy sa ich nepokúšaj chytiť!
- Nikdy nespí na holej zemi, resp. na podlahe!
- Používaj repelentné prostriedky a špeciálne siete proti hmyzu!
- Pri obliekaní odevu a pri obúvaní skontroluj výstrojnú časť!
- Po uhryznutí hadom, alebo iným plazom, uštipnutí škorpiónom, okamžite vyhľadaj lekársku pomoc!

ISAF

PRÍRUČKA

V prípade poranenia zvieratom (psy, mačky, šakaly, líšky) je nutné ranu dobre umyť vodou a mydlom a čo najskôr vyhľadať zdravotnícku pomoc!

Pred nástupom na plnenie úloh vo vojenskej operácii boli všetci vojaci, v súlade Odporúčaním Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) a Štandardizačného dokumentu NATO STANAG 2037 MED, 8. vydanie, zaočkovaní proti nasledovným prenosným ochoreniam:

1. **vírusová hepatitída typu A a B** (vírusový zápal pečene typu A a B)
2. **týfus**
3. **meningokoková meningitída typu A a C** (hnisavý zápal mozgových obalov spôsobený baktériou *Neisseria meningitidis* skupiny A a C)
4. **tetanus** – preočkovanie osôb, u ktorých od posledného očkovania uplynulo 10 rokov
5. **poliomyelitída** (detská obrana).

ISAF

Ochorenie, proti ktorému očkovanie v súčasnosti ešte neexistuje, je **malária**. Malária je najčastejším tropickým ochorením, na ktoré podľa odhadov WHO ročne ochorie viac ako 300 miliónov ľudí. Spolu existujú štyria rôzni pôvodcovia malárie, ktorí vyvolávajú rôzne formy ochorenia. Najnebezpečnejšou formou je malaria tropica, ktorá, ak sa nelieči, môže viesť dokonca k smrti. Prenos malárie nastáva bodnutím komára anopheles.

PRÍRUČKA

Charakteristickým symptómom malárie je periodicky sa objavujúca horúčka. Diagnóza ochorenia sa stanovuje na základe symptómov a mikroskopickým vyšetrením krvi. Na liečbu je k dispozícii viacero vysoko účinných liekov. Na predchádzanie ochorenia patria opatrenia proti poštípaniu komármi a užívanie rôznych liekov vo forme tabliet (chemoprofylaxia).

Opatrenia proti poštípaniu komármi:

- obmedziť pobyt vonku v dobe od západu do východu slnka, podľa plnenia úloh!
- nosiť odev s dlhými nohavicami a dlhými rukávmi!
- naniesť na kožu repelent!
- používať siete na zakrytie dverí a okien!
- na ochranu lôžka použiť moskytiéru, vyššiu ochranu poskytne impregnácia moskytiéry repelentom!
- v izbe postriekať steny spejom proti komárom alebo zapnúť aparát na uvoľňovanie insekticídu do ovzdušia!
- nepoužívať voňavé mydlá, parfémy, pleťové krémy (vôňa láka komáre)!

Z repelentov sa najviac používajú prípravky obsahujúce diethyl-3-methylbenzamid (DEET), pre dospelých v koncentracii 10-35%.

Z insekticíd sa v ochrane proti malárii najčastejšie používajú syntetické pyretróidy permethrin, deltamethrin a

ISAF

PRÍRUČKA

iné. Insekticídá sú vhodné k ošetrovaniu šatstva alebo k impregnácii moskytiéry, priamo na kožu sa neaplikujú.

Chemoprofylaxia

Je síce známe, že stopercentne účinná chemoprofylaxia neexistuje, na základe skúseností však vznikol poznatok, že je lepšia akákoľvek profylaxia ako žiadna, pretože väčšinou sa ňou podarí aspoň oslabiť priebeh ochorenia a zabrániť tak smrti chorého. Na základe poznatkov WHO sú pre oblasť Afganistanu odporúčané:

1. **atovaquone/proguanil (preparát Malaron)** tbl.250/100 mg sa užíva 1x denne, 1-2 dni pred cestou, počas pobytu a 7 dní po návrate.
2. **mefloquin (preparát Lariam)** 250 mg tbl sa užíva 1x týždenne, 1 týždeň pred cestou, počas pobytu a 4 týždne po návrate.
3. **doxycyklin (preparáty Deoxymykoin, Doxybene, Doxyhexal)** 100 mg tbl sa užíva 1x denne, 2 dni pred cestou a 4 týždne po návrate.

Lieky sa majú užívať počas jedla a zapiť dostatkom vody.

Všetky preparáty môžu mať vedľajšie účinky (nevoľnosť, občasné zvracanie, hnačka, bolesti hlavy), ktoré by však nemali byť príčinou vysadenia antimalarika (v prípade výskytu týchto príznakov, poraďte sa s lekárom).

PRÍRUČKA

Počas celého pobytu v zahraničí dodržiavaj uvedené pokyny. Pamätaj, že tým chrániš nielen seba, ale aj ostatných. Rešpektovanie týchto zásad, ako aj osobný zodpovedný prístup k nariadeniam, s ktorými budeš zoznámený na mieste pôsobenia, je najúčinnnejším predpokladom toho, že sa po vykonanej službe vrátiš do vlasti v plnej sile a zdraví.

Zdroj: Opatrenia na minimalizáciu rizík ohrozujúcich zdravie vojakov Ozbrojených síl Slovenskej republiky pri plnení úloh mimo územia SR - Vojenský ústav hygieny a epidemiológie Bratislava 2008

ISAF

PRÍRUČKA

ZÁSADY POSKYTOVANIA PRVEJ POMOCI

Základné zásady:

1. Skontrolovať a **preveriť možné nebezpečenstvo** (nebezpečenstvo ostreľovania, výbuchu, zasiahnutia nebezpečnými látkami). **Len v bezpečnom prostredí možno poskytnúť pomoc inému a neohroziť seba.**
2. Zostať **pokojný, konať opatrne, ale rozhodne.**
3. Skontrolovať **základné životné funkcie** (dýchanie, krvný obeh, tep), zistiť či je postihnutý **pri vedomí, či krváca a rozsah poranení.**
4. Ak to stav postihnutého dovoľí, **premiestniť ho** na bezpečné miesto (mimo dosahu nebezpečných látok – napr. PHM, v lete do tieňa a v zime zabezpečiť prikrytie), vhodne ho uložiť (na chrbát, na rovné miesto).
5. Udržiavať postihnutého **pri vedomí** (dotýkať sa ho, rozprávať sa s ním).
6. **Privolať odbornú pomoc** všetkými dostupnými prostriedkami (hlas, telefón, vysielaciačka).
7. Neopúšťať postihnutého, a ak tak len na nevyhnutný čas.

Ak postihnutý nedýcha, nemožno mu nahmatať pulz, (na krčnej tepne) treba okamžite (alebo hneď, ako to situácia dovoľí) pristúpiť k ožiovaniu.

ISAF

PRÍRUČKA

OBNOVA ZÁKLADNÝCH ŽIVOTNÝCH FUNKCIÍ:

Poloha postihnutého:

- na chrbte, na pevnom podklade,
- ak leží tvárou k zemi alebo je v inej polohe, opatrne ho položiť na zem do správnej polohy, nekrútiť hlavou a ramenami.

Umelé dýchanie a masáž srdca:

- položiť ruku na čelo a 2 prsty druhej ruky pod bradu a opatrne zakloniť hlavu postihnutého dozadu,
- nadýchnuť sa a cez pootvorené ústa (cez rúšku alebo bez nej) vdýchnuť do postihnutého a nechať ho spontánne vydýchnuť,
- nahmatať stred okraja hrudnej kosti a na vzdialenosť 2 prstov od spodnej časti smerom k hlave položiť okraj dlane a na ňu položiť aj druhú ruku,
- váhou svojho tela pri vystretých rukách stlačiť hrudník,
- frekvencia – 2 vdychy a 30 stlačení hrudníka za minútu,
- pravidelne kontrolovať pulz (na krčnej tepne) a dýchanie – asi po každom 4. cykle.

PRÍRUČKA

Ak postihnutý začne sám dýchať a možno mu nahmatať pulz, môže sa umelé dýchanie a masáž srdca prerušiť, treba ho však pravidelne kontrolovať. V prípade, že nezačne dýchať, treba v oživovaní pokračovať až do príchodu odbornej pomoci.

ŠOK

Príčiny: vonkajšie alebo vnútorné krvácanie, dehydrácia, úpal, otrava krvi, ochorenie srdca.

Príznamy: studená a spotená koža, bledosť alebo začervenanie kože, pier, zmätenosť, nepokoj, rýchly alebo slabý pulz, veľmi rýchle alebo spomalené dýchanie.

Činnosť:

- ak nedýcha alebo nemožno nahmatať pulz, začať s oživovaním (umelé dýchanie, masáž srdca),
- postihnutého položiť poležiačky na chrbát s vyvýšenými nohami (až do uhla 45 °), ak nie je podozrenie na poranenie nôh,
- udržiavať pri vedomí, rozprávať sa, upokojuvať,
- udržiavať normálnu telesnú teplotu (v teple preniesť do tieňa, v zime prikryť),
- odstrániť príčinu (zastaviť krvácanie, ovlažiť pery a pod.),
- privolať odbornú pomoc.

ISAF

PRÍRUČKA

KRVÁCANIE

Masívne krvácanie zastavíte:

- priložením sterilného obväzu (ak nie je k dispozícii, tak aj prstom, rukou alebo akýmkoľvek iným vhodným predmetom) na krvácajúce miesto,
- zdvihnutím krvácajúcej končatiny nad úroveň srdca,
- vhodným spôsobom sa snažiť zastaviť prívod krvi do rany (napr. stlačením tepny alebo žily nad ranou).

ISAF

PRÍRUČKA

© Kultúrne a metodické centrum
Ozbrojených síl Slovenskej republiky
Trenčín, 2009

Vydané pre: **veliteľstvo pozemných síl Ozbrojených síl SR**

Názov: **Príručka vojaka Ozbrojených síl SR vo vojenskej operácii ISAF**, 1. vydanie v roku 2009 (celkom 4. vydanie)

Zodpovedný redaktor: RSDr. Pavol Švantner

Prípravené s využitím Informácie č. 26 z 29. 2. 2008 a ďalších produktov Topografického ústavu Banská Bystrica, Vojenského ústavu hygieny a epidemiológie Bratislava a pomôcky prípravenej Výcvikovou jednotkou vojenských misií v Martine.

Spolupráca: mjr. Ing. Tomáš Bobko, kpt. Ing. Rudolf Ďurník,
MUDr. Vladimír Livinka, mjr. Ing. Oliver Toderiška
JUDr. Peter Tóth

Fotografie: Ing. Branislav Gotthard, Mgr. Pavol Vitko,
fotodokumentácia slovenských jednotiek v ISAF

Grafická úprava: Pavol Daniž, RSDr. Pavol Švantner

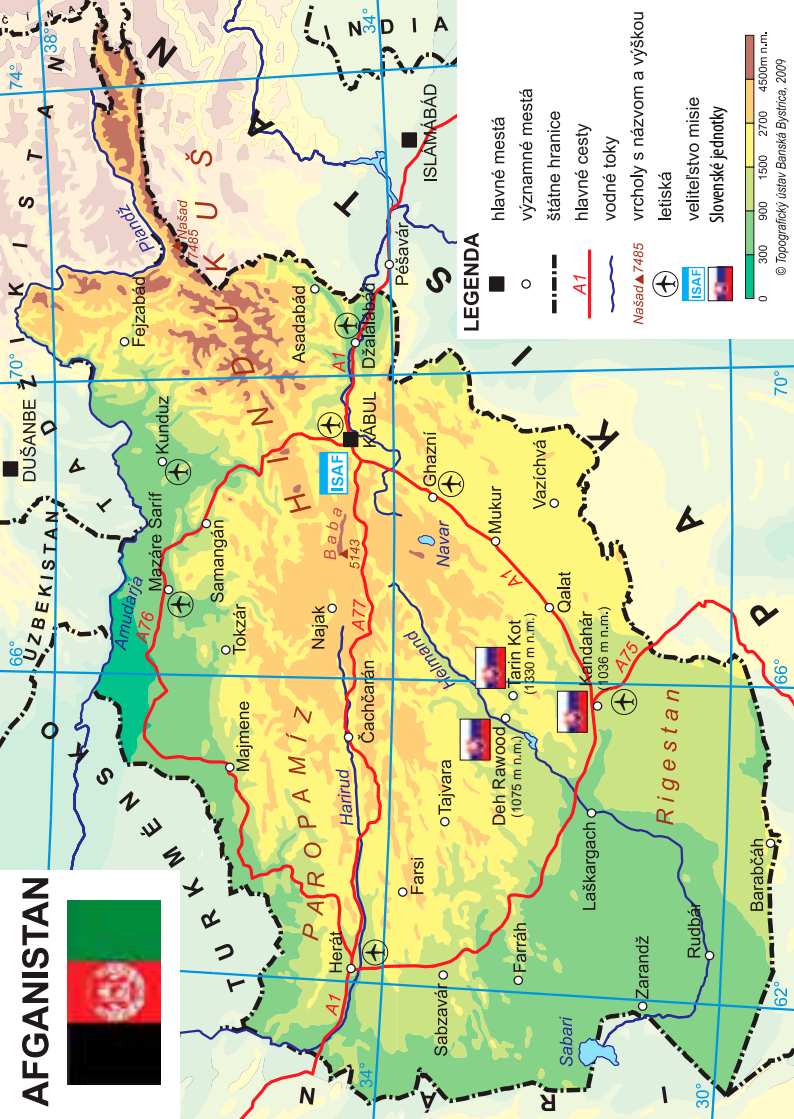
Náklad: 1000 ks

Tlač: 5. KRZ Nemšová

ISAF

AFGANISTAN

LEGENDA

- hlavné mestá
- významné mestá
- - - štátne hranice
- A1 hlavné cesty
- vodné toky
- vrcholy s názvom a výškou
- letiská
- veliteľstvo misie
- Slovenské jednotky

Našad ▲ 7485

© Topografický ústav, Banská Bystrica, 2009

Trenčín 2009

***Základy komunikácie
v anglickom a v miestnych jazykoch***

ISAF

1/2009

Slovensky

Anglicky

*Paštu
(fonetický prepis)*

Výstrahy

Stoj!

Stop! Be standing!

Dreš/wodariga!

Stoj lebo strelím!

Stop or I will fire!

Wodariga kana fair ba der-
bandi kaom!

Nevstupujte!

Don't enter!

Nena woza!

Obísť vľavo/vpravo!

Go around to left/right!

Šai gers/keen gers!

Opustiť miestnosť/budovu/
priestor!

Leave/Go away from the
room/house/ building/ area!

Wolarša/kota/holai/kor/sa
ha na leri laarša!

Pozdravy a všeobecné výrazy

Dobrý deň.	Good morning! (afternoon)	Sahar nekmargha! Gharma nekmargha!
Dobrý večer.	Good evening!	Makham nekmargha!
Dobrá noc.	Good night!	Ešpa mo nekmargha!
Dovidenia.	Good bye! See you!	Chudai paman!
Prosím.	Please.	Lotfan.
Ďakujem.	Thank you.	Manana.
Prepáčte.	I am sorry!	Bachana ghwarom! Wobache!
Áno.	Yes.	Óo.
Nie.	No.	Na.
Meno.	First name.	Lomrai noom/Noom.
Priezvisko.	Name/Surname.	Koranai noom.

*Slovensky**Anglicky**Paštu
(fonetický prepis)*

Otvorit!

Open!

Chlas ka!

Zatvorit!

Close!

Wotara!

Som vojak ISAF.

I am ISAF Soldier.

Za de ISAF satonki yum.

ISAF kontrola.

ISAF control!

De ISAF palatana!

Som/ste zranený?

I am wounded!
Are you injured?Za tapi šom!
Ta tapi šowi?

Som chorý.

I am ill (sick).

Za narogh yum.

Potrebujete lekársku pomoc?

Do you need a med doctor?

Aya taso daktar ta artia
larey?Patím k personálu
Medzinárodného výboru
Červeného kríža.I am personnel of
International Committee of
the Red Cross.Za de salibe surkh bain
ul melali komita ghari yum.Môžete prosím poslať/doručiť
správu...?Can you send/deliver a
message to ... , please?Taso kaolai shi ..... ta yaw
paigham legalai shey?

Ako sa máš/máte?

Ďakujem, mám sa dobre.

Prajem Vám pekný deň.

Moje meno je...

How are you?

Thank you. I am fine.

I wish you a nice day.
Have a nice day.

My name is...

Sengayee?

Manana, ze džor jom.

Šah wras tasota ghwarom,
chwš wras.

Zma noom ..... dai (muž)
da (žena).

Slovensky

Anglicky

*Paštu
(fonetický prepis)*

Kontrola vozidla

Predložte mi Vaše doklady!

Show me yours ID card,
driving licence!

Chpol asnad ya tazkera
chkara woka!

Ukážte mi doklady k vozidlu
(k nákladu)!

Show me the vehicle
documents (packing list)!

Džawaze sair chkara
woka, de bar asnad raka!

Čo prevádzate?

What are you transporting?

Ce wre?

Odkiaľ ste?

Where are you from?

De kom džai je!

Vypnúť motor.

Stop engine!

Mašin čop ka!

Zhasnite svetlá!

Switch off the lights!

Čeraghuna chamoš woka!

Otvorte nákladovú časť!

Open cargo space!

De motar šaa chlas woka!

Otvorte predné/zadné dvere
(kufor, motorovú časť)!

Open front/rear door (trunk,
boot, engine part)!

Moche derwaze chlas woka!
Bax chlas woka, banat chlas
woka!

Odstúpte od vozidla!	Step outside/back from the car!	Motarna lery ša!
Vystúpte z vozidla!	Get out of the car!	Tool de motar na kata še!
Vystúpte všetci z vozidla!	Get out of the car all!	Tool de motar na kata še!
Postavte sa sem a otočte sa smerom tam!	Stand here and turn there!	Delta woderega au moch achwata wogrza!
Nastúpte (do vozidla)!	Get in (the car)! Go on board of the car!	Motar ta kena!

Slovensky

Anglicky

*Paštu
(fonetický prepis)*

Kontrola osoby

Máte pri sebe zbraň?

Do you have a gun?

Taso topak larey ka ya?

Budete podrobený bezpečnostnej prehliadke.

Now you will be security checked.

Os taso amniati palatan kegi.

Položte tašku na zem/sem a vyložte z nej všetky veci, pomaly.

Put your bag on the floor/ here and take everything out, slowly.

Ekhpul sadoq de pa mmzaki/delta keda ao tol shayan ye pa woro wobasa.

Rozpažte ruky a rozkročte sa.

Spread your arms and spread your legs.

Ekhpul lasona ao ekhpul pekhi de khelasa ka.

Otočte sa k stene, oprite sa o ňu a urobte dva kroky späť.

Turn to the wall, lean against it and do two steps back.

Dewar khwa ta wogarza/lasona de pa dewar ke keda dowa qadam shata rasha.

Položte ruky na palubnú dosku!

Put hands on the desk board.

Lasona de pa maez bandi keda.

Kľaknite si!	On the knees!	Pa zangon kena!
L'ahnút!	Lie down!	Prot woka!
Platné/neplatné povolenie.	Valid/invalid permission (license).	Chpol sanad raka, tazkira raka, asli pana raka.
Čo tu robíte?	What are you doing here?	Delta se kayee?
Môžem Vám nejako pomôcť? Čo si želáte?	Can I help you?	Za taso sara mrasta kawolai shum?
Za kým idete?	Who are you going to?	Čata worzey?
Odovzdajte zbraň.	Give me your weapon.	Topak de mata raka.

Slovensky

Anglicky

*Paštu
(fonetický prepis)*

Patrola

Dobrý deň ako sa máte?

Good morning/afternoon.
How are you?

Salam wa alaikum,
Sengayee?

Nevideli ste tu pohybovať sa
podozrivé osoby?

Have you seen some
strangers around here?

Taso delta praday woledal?

Odkiaľ to máte?

How did you get it?

Senga de pa las raorel?

Kde ste to našli?

Where did you find it?

Senga de pa las raorel?

Nedotýkajte sa toho.

Do not touch it.

Hagha ta las ma waha.

Nevstupujte tam.

Do not enter there. It is
forbidden.

Halta ma nana woza.
Mamnoa saha da.

Sú tu mínové polia?

Are here mines?

Delta maynona khakh de?

K zemi!

Lie down! Get down!

Prot woka! Kata sha!

Povely

Pozor!

Pohov!

Voľno!

Vstať!

Sadnúť!

Ľahnúť!

Vľavo/vpravo bok!

Čelom vzad!

Nabit'/Vybit'!

Attention!

At easy!

Rest!

Stand up!

Sit down!

Lie down!

Left/right face!

Face around!

Load/Unload!

Pamlarana!

Tayar sayet!

Araam sayet!

Wolar sayet!

Kena!

Prot!

Kin/šai chwata!

Makh warawa!

Dak ka/tesh ka!

